

A KÖZÉPISKOLA ÉS AZ ÉRETTSÉGI SZEREPE A JÖVŐTERVEZÉSBEN

kutatási jelentés

NEMZETSTRATÉGIAI KUTATÓINTÉZET

Székelyudvarhely, 2017

REGA

Régiókutató Egyesület

A KÖZÉPISKOLA ÉS AZ ÉRETTSÉGI SZEREPE A JÖVŐTERVEZÉSBEN

– kutatási jelentés –

Székelyudvarhely

2017. július

A kutatás megrendelője és tulajdonosa:

Nemzetstratégiai Kutatóintézet

Orbán Balázs Intézet

Összeállította:

Dr. Geréb László

A kutatásban részt vettek:

Balázs Ildikó

Dr. Geréb László

Pálfi Kinga

Veres Hanga-Katalin

Tartalomjegyzék

1. BEVEZETŐ.....	5
1.1. A KUTATÁS CÉLJA	6
1.2. KUTATÁSMÓDSZERTAN.....	6
1.3. A MINTA BEMUTATÁSA	7
2. AZ ÉRETTSÉGI HELYE ÉS SZEREPE A TANULÓK ÉLETÉBEN.....	10
2.1. AZ ÉRETTSÉGI FONTOSSÁGA	10
2.2. AZ ÉRETTSÉGI FELKÉSZÍTŐK ÉS AZ ÉRETTSÉGI OKLEVÉL SZÜKSÉGSZERŰSÉGE.....	10
2.3. A KÖZÉPISKOLA HATÁSA AZ ÉRETTSÉGIRE VALÓ FELKÉSZÜLÉSBN.....	11
3. A KÖZÉPISKOLA SZEREPE AZ ÉRETTSÉGIRE VALÓ FELKÉSZÜLÉSBN ÉS AZ AZT KÖVETŐ IDŐSZAKBAN	13
3.1. AZ ÉRETTSÉGIRE VALÓ JOBB FELKÉSZÜLÉS FELTÉTELEI	13
3.2. A PÁLYAVÁLASZTÁSI DÖNTÉS ELŐKÉSZÍTÉSÉT BEFOLYÁSOLÓ KÖZÉPISKOLAI TÉNYEZŐK	16
3.3. A NEM OKTATÁSI JELLEGŰ TEVÉKENYSÉGEK HATÁSA.....	18
4. AZ ÉRETTSÉGIZŐ TANULÓK JÖVŐRE VONATKOZÓ TERVEI.....	20
4.1. AZ ÉRETTSÉGIZŐK TOVÁBBTANULÁSI SZÁNDÉKA	21
4.1.1. Itthon tanulás.....	21
4.1.2. Melyik hazai városban tanulnál tovább?.....	23
4.1.3. Továbbtanulás külföldön	24
4.1.4. Posztlíceumi továbbtanulás.....	26
4.1.5. Felnőttképzési tanfolyamok	27
4.1.6. Tényezők, amelyek a lakhelyen vagy a környékén való továbbtanulást befolyásolják	28
4.1.7. Első, diplomával megszerzett munkahely helyszíne	28
4.1.8. Szakterületi preferencia a tanulmányok befejezése után	29
4.2. MUNKAVÁLLALÁSI SZÁNDÉK.....	30
4.2.1. A lakhelyhez közeli munkahelykeresést befolyásoló tényezők.....	31

4.2.2. Első főállás megszerzésének időpontja.....	32
4.2.3. A jó munkahely jellemzői.....	33
4.2.4. Egy jó munkahely megszerzését befolyásoló tényezők.....	33
5. AZ ÉRETTSÉGIZŐ DIÁKOK SZABADIDŐS SZOKÁSAI.....	35
5.1. SZABADIDŐ.....	35
5.2. OLVASÁSI SZOKÁSOK.....	36
6. KÖVETKEZTETÉSEK.....	38

1. BEVEZETŐ

Az érettségi az ember életében egy nagyon jelentős esemény. Ahogy jelentésében is benne van, ez az az időszak, amikor egy fiatal elindul a felnőtté válás útján, amikor elkezdi gondolkodni a jövőjén, akár tervezni is kezdi azt.

Úgy érezzük, hogy amennyiben a döntéshozók pozitív módon szeretnének beavatkozni a fiatalok életét befolyásoló rendszerekbe, akkor mindenképp meg kell ismerjék az érettségi előtt állók életérzéseit, az őket motiváló erőket, a fiatalok jövőbeli terveit.

A Nemzetstratégiai Kutatóintézet és a MŰTF Oktatási Központ által szervezett érettségi felkészítőt részt vevő tanulók esetében éppen ezekre a kérdésekre kerestük a választ, vagyis hogy a jelenlegi érettségi előtt álló fiatalok hogyan élik meg ezt az időszakot, hogyan készülnek fel erre a megmérettetésre, milyen jövőbeli terveik vannak.

Az érettségi a középiskolai tanulás befejező momentuma, így az érettségi eredményeket nagymértékben a középiskolai tanulmányok minősége determinálja. Emiatt éreztük fontosnak, hogy az érettségi pillanatát megelőző időszokról is gyűjtsünk információkat, rákérdezve a tanulók középiskolával kapcsolatos véleményére.

Az érettségit követően a fiatalok különböző életutakat választanak, van, aki a továbbtanulást, mások a munkát. Kutatásunk kitér a tanulók ez irányú preferenciáira is, megvizsgálva a továbbtanulási lehetőségeket, valamint a munkába állás körülményeit is.

Napjaink demográfiai folyamatait látva, fontosnak éreztük megvizsgálni, hogy a jelenleg érettségizők gondolataiban mennyire van jelen a szülőföld elhagyásának a lehetősége. Mind a továbbtanulni vágyók, mind a munkába állók esetében is rákérdeztünk annak földrajzi helyére, majd külön kitértünk a szülőföld elhagyását támogató motivációkra, de ugyanakkor a szülőföldhöz való ragaszkodást elősegítő tényezőket is megvizsgáltuk.

A kutatás eredménye egy érdekes látlelet a jelenleg érettségi előtt álló erdélyi fiatalok középiskolákról alkotott elképzeléseiről, valamint az érettségit követő terveikről. A kutatás nem reprezentatív mintán zajlott, ennek ellenére nagyon tanulságos következtetések vonhatóak le a megkérdezett fiatalok gondolkodásmódjáról. Reméljük, hogy az érdekeltek haszonnal fogják forgatni a jelen kutatási jelenést.

1.1. A KUTATÁS CÉLJA

Jelen tanulmány célja az érettségi előtt álló diákok vizsgálata annak érdekében, hogy megismerjük meglátásaikat az érettségire, valamint az arra felkészítő középiskolai oktatásra vonatkozóan. A kutatás további célja, hogy képet kapjunk a tanulók középiskolai tanulmányokat követő rövid távú terveiről is, továbbtanulási preferenciájukról, munkavállalási elképzeléseikről.

A kutatás célközönsége az érettségi előtt álló 12. osztályos tanulók. A tanulmány elkészítéséhez a mintakeretet a Nemzetstratégiai Kutatóintézet által finanszírozott és a MŰTF Oktatási Központ által megszervezett érettségi felkészítőn részt vett diákok adták, ezért a kutatás a teljes populáció (2017-ben középiskolai tanulmányaikat befejező diákok) szempontjából nem tekinthető reprezentatívnak, így nem szolgálhat általános megállapításokkal. A kutatás az érettségi vizsga előtt álló, és azt teljesíteni akaró, előrehaladottan felkészült diákokról tud hitelesen információkkal szolgálni. Fontosnak tartjuk azt is megemlíteni, hogy az NSKI érettségi felkészítőin azok a diákok vettek részt, akiknek ez a plusz segítség szükséges és elégséges a sikeres érettségire való felzárkózáshoz. E szerint azok a tanulók, akik önállóan is fel tudnak készülni, vagy annyira elmaradtak a társaikhoz képest, hogy ezek a felkészítők nem elegendőek a számukra a sikeres megmérettetéshez, nincsenek benne a mintavételi keretben.

Összegezve, a tanulmány az érettségizni szándékozó, közepesen felkészült diákokra vonatkozóan tud következtetésekkel szolgálni.

1.2. KUTATÁSMÓDSZERTAN

A tanulmány elkészítéséhez kvantitatív kutatási módszereket alkalmaztunk. A tanulóktól az adatokat egy önkitöltős online kérdőívvel vettük fel, amely összesen 27 kérdést tartalmazott (6 nyílt, 21 zárt kérdés). A kérdések megválaszolása tíz-tizenöt percet vett igénybe, melyet a diákok egyénileg tölthettek ki. Azonban a kitöltést csoportosra szerveztük, egy számítógépteremben, tanári felügyelet mellett egyszerre 20-25 tanuló töltötte ki a kérdőívet, hogy a diákok egyénileg, és ne együttműködve válaszoljanak a kérdésekre. A módszer kiválasztását az indokolta, hogy nagy létszámú és területileg egymástól távol levő tanulókat kellett elérni.

1.3. A MINTA BEMUTATÁSA

A kérdőívet összesen 631 tanuló töltötte ki, amely a mintakeretet jelentő (vagyis az NSKI szervezte érettségi felkészítőn részt vevő) 648 tanuló 97%-a.

A diákok 13 város felkészítő csoportjaiból kerültek ki, több mint felük (55,31%) három székelyföldi városban járt felkészítőre: Gyergyószentmiklós (18,86%), Székelyudvarhely (18,38%), valamint Csíkszereda (18,07). Ezt követi Sepsiszentgyörgy (9,83%), Székelykeresztúr (7,13%), majd Kézdivásárhely (6,18%) és Nagyszalonta (5,86%). Hat településről 5 százalék alatti a részvétel: Kovászna (4,60%), Szentegyháza (2,69%), Gyergyóalfalu (2,38%), Maroshévíz (2,06%), Barót (2,22%) és Szováta (1,74%). Az 1. számú táblázat településekre és iskolákra lebontva mutatja be a kérdőívezésbe bevont tanulókat.

Város neve	Eset	Iskola neve	Eset
Gyergyószentmiklós	119	Salamon Ernő Gimnázium	91
		Batthyány Ignác Technikai Kollégium	27
		Egyéb	1
Székelyudvarhely	116	Tamási Áron Gimnázium	47
		Kós Károly Szakközépiskola	28
		Benedek Elek Pedagógia Líceum	21
		Baczkamadarasi Kis Gergely Református Kollégium	10
		Palló Imre Művészeti Szakközépiskola	5
		Eötvös József Szakközépiskola	3
		Marin Preda Líceum	2
Csíkszereda	114	Márton Áron Főgimnázium	53
		Segítő Mária Római Katolikus Gimnázium	22
		Kós Károly Szakközépiskola	11
		Johannes Kájoni Szakközépiskola	7
		Nagy István Művészeti Középiskola	6
		Venczel József Szakközépiskola	5
		Árpád-házi Szent Erzsébet Római Katolikus Teológia Líceum	4
		Székely Károly Szakközépiskola	3

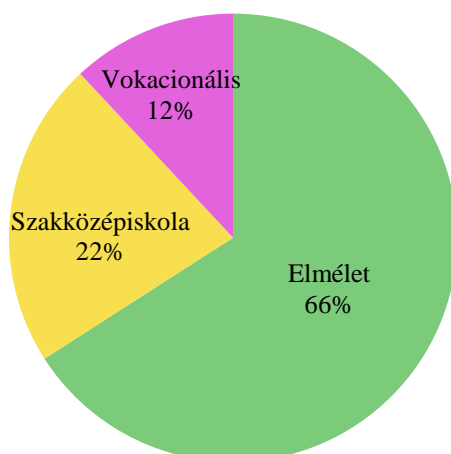

		Egyéb	3
Sepsiszentgyörgy	62	Mikes Kelemen Elméleti Líceum	29
		Székely Mikó Kollégium	19
		Református Kollégium	5
		Berde Áron Szakközépiskola	4
		Plugor Sándor Művészeti Líceum	3
		Egyéb	2
Székelykeresztúr	45	Orbán Balázs Gimnázium	40
		Berde Mózes Unitárius Gimnázium	5
Kézdivásárhely	39	Bod Péter Tanítóképző	27
		Nagy Mózes Elméleti Líceum	12
Nagyszalonta	37	Arany János Elméleti Líceum	37
Kovászna	29	Kőrösi Csoma Sándor Líceum	29
Szentegyháza	17	Gábor Áron Szakközépiskola	16
		Salamon Ernő Gimnázium	1
Gyergyóalfalu	15	Sövény Elek Szakközépiskola	15
Maroshévíz	13	Kemény János Elméleti Líceum	13
Barót	14	Baróti Szabó Dávid Szakközépiskola	14
Szováta	11	Domokos Kázmér Technológiai Líceum	10
		Egyéb	1
Összesen			631

*1. táblázat: A tanulók megoszlása a felkészítő helyszíne és iskola szerint (esetszám)
Forrás: saját szerkesztés, a kérdőívek feldolgozása alapján*

A válaszadó tanulók abszolút többsége elméleti osztályban tanul (65,92%), több mint egyötödük (22,13%) szakközépiskolai osztályban és 12 százalékuk vokacionális osztályban (1. ábra).

A tanulók nemek szerinti eloszlása a következő volt: 63,39% lány, 36,29% fiú, két személy nem válaszolt. A válaszadók 56,42%-a él városon, 39,14%-a falun, egy fő nem válaszolt erre a kérdésre.

1. ábra: A tanulók szakirány szerinti megoszlása (%)
 Forrás: saját szerkesztés, a kérdőívek feldolgozása alapján

A tanulók osztályprofil szerinti megoszlását a 2. táblázatban mutatjuk be.

Sorsz.	Osztályprofil	Eset	Százalék
1	Matematika-informatika	142	22,50%
2	Természettudomány	129	20,44%
3	Filológia	94	14,90%
4	Turizmus	50	7,92%
5	Társadalomtudományok	49	7,77%
6	Adminisztráció, kereskedelem, gazdaság	41	6,50%
7	Teológia	36	5,71%
8	Pedagógia	27	4,28%
9	Zene/képzőművészet	12	1,90%
10	Építészet	11	1,74%
11	Élelmiszeripar	10	1,58%
12	Számítógépezelő-technikus	8	1,27%
13	Gasztronómia	5	0,79%
14	Autóvillamosság, mechatronika	4	0,63%
15	Környezetvédelem	4	0,63%
16	Média	4	0,63%
17	Erdészet és vadgazdálkodás	2	0,32%
18	Nem válaszolt	3	0,48%
	Összesen	631	100,00%

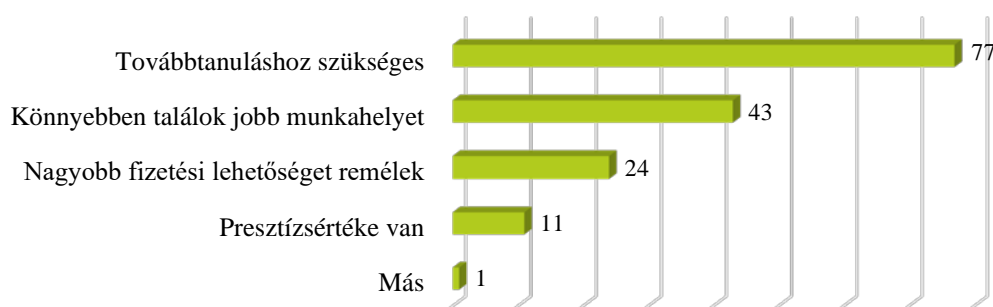
2. táblázat: A tanulók osztályprofil szerinti megoszlása (esetszám, %)
 Forrás: saját szerkesztés, a kérdőívek feldolgozása alapján

2. AZ ÉRETTSÉGI HELYE ÉS SZEREPE A TANULÓK ÉLETÉBEN

Mivel a kutatás alapvetően az érettségi mozzanatára épült, elsősorban ennek az eseménynek a fontosságát próbáltuk megvizsgálni az érettségi küszöbén álló tanulók körében. Ennek érdekében a tanulóknak néhány, magára az érettségre vonatkozó kérdésre is kellett válaszolniuk. A következőkben az ezen kérdésekre adott válaszokat mutatjuk be.

2.1. AZ ÉRETTSÉGI FONTOSSÁGA

A kutatásban részt vevő tanulókat arról kérdeztük, hogy miért tartják fontosnak az érettségit. A többség (77%) egyértelműen a továbbtanuláshoz tartja elengedhetetlennek az érettségi diploma meglétét, 43%-a úgy véli, hogy könnyebben talál munkát, amennyiben megvan az érettségije, kevesebb százalékuk (24%) nagyobb fizetés elérésének a lehetőségét reméli az érettségi által, míg 11%-a a tanulóknak úgy tartja, hogy az érettséginek csak presztízsertéke van (2. ábra).

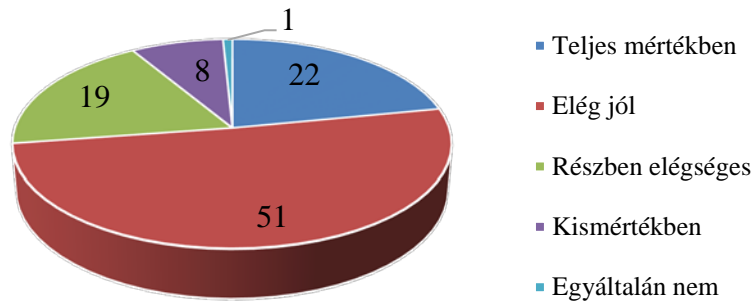

2. ábra: Az érettségi fontossága a diákok számára (esetszám)
Forrás: saját szerkesztés, a kérdőívek feldolgozása alapján

2.2. AZ ÉRETTSÉGI FELKÉSZÍTŐK ÉS AZ ÉRETTSÉGI OKLEVÉL SZÜKSÉGSZERŰSÉGE

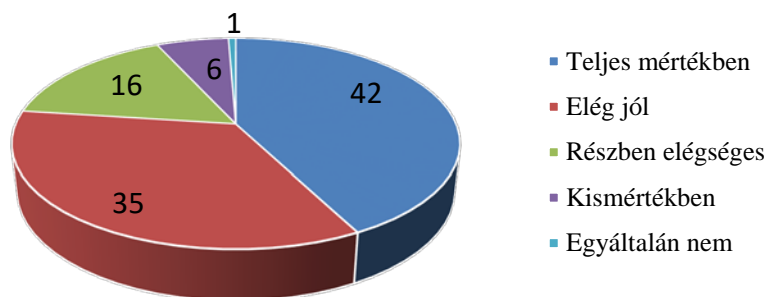
Az érettségre való célirányosabb felkészülésnek egyik lehetősége a középiskolai órákon kívül érettségi felkészítőknél való részvétel. A NSKI által támogatott és a MÜTF Oktatási Központ által megszervezett, illetve lebonyolított érettségi felkészítők hasznosságát évről évre bizonyítja a sikeresen érettségizők számának növekedése. A 2017-ben érettségizőket is megkérdeztük, hogy ezen felkészítők milyen mértékben segítik őket az érettségi anyag elsajátításában. A válaszadók 73%-a szerint a felkészítők nagymértékben hozzájárulnak az

elsajátításhoz, 19%-uk szerint csak részben segít, 8% szerint kismértékben, és csupán a megkérdezettek 1%-a véli úgy, hogy a felkészítők nem segítenek a hatékonyabb tanulásban (3. ábra).

3. ábra: Az érettségi felkészítő hasznossága a felkészülésben (%)
 Forrás: saját szerkesztés, a kérdőívek feldolgoása alapján

Az arra a kérdésre adott válaszokból, hogy az érettségi oklevél megléte milyen mértékben segíti a további érvényesülést, egyértelműen kitűnik, hogy az érettségi oklevélre igenis szükség van (77%). A tanulók 22%-a szerint a további érvényesülést csak részben befolyásolja az oklevél és csupán a megkérdezettek 1%-a gondolja úgy, hogy érettségi oklevél nélkül is lehet boldogulni (4. ábra).

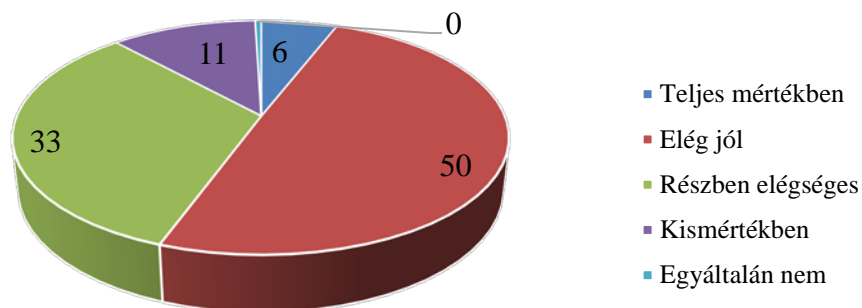

4. ábra: Az érettségi oklevél hasznossága a jövőbeli érvényesülésben (%)
 Forrás: saját szerkesztés, a kérdőívek feldolgoása alapján

2.3. A KÖZÉPISKOLA HATÁSA AZ ÉRETTSÉGIRE VALÓ FELKÉSZÜLÉSBEN

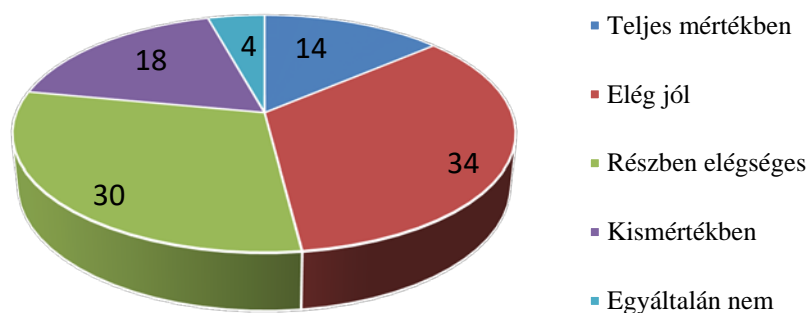
Amikor a középiskolának az érettségire való hatásáról kérdeztük a tanulókat, fele-fele arányban oszlott meg a véleményük abban a tekintetben, hogy a középiskolában eltöltött négy év milyen mértékben készíti fel őket az érettségire.

A tanulók kevéssel több mint fele (56%) szerint a középiskola megadja mindazt a segítséget, felkészülést, amely az érettségi vizsga letételéhez szükséges, 33%-a szerint a középiskola csak részben segíti az érettségire való felkészülést, míg a tanulók 11%-a szerint kismértékű a középiskolának a vizsgára való felkészülésben betöltött szerepe (5. ábra).

5. ábra: A középiskola hasznossága az érettségire való felkészülésben (%)
 Forrás: saját szerkesztés, a kérdőívek feldolgozása alapján

Egy következő kérdés keretében a középiskolának a tanulók jövőbeli terveire gyakorolt hatását vizsgáltuk, melynek eredménye kimutatja, hogy a tanulók 48%-a szerint a középiskolai évek nagymértékben befolyásolják a jövőbeli terveikre vonatkozó döntéseiket. A megkérdezettek 30%-a szerint az, hogy ki milyen döntést hoz a jövőjére vonatkozóan, csak részben tulajdonítható a középiskola befolyásának, 18%-a szerint ez a befolyás kismértékű, míg a tanulók 4%-a azt vallja, hogy a középiskolai évek és a tanulók jövővel kapcsolatos elképzelései között egyáltalán nincs összefüggés (6. ábra).

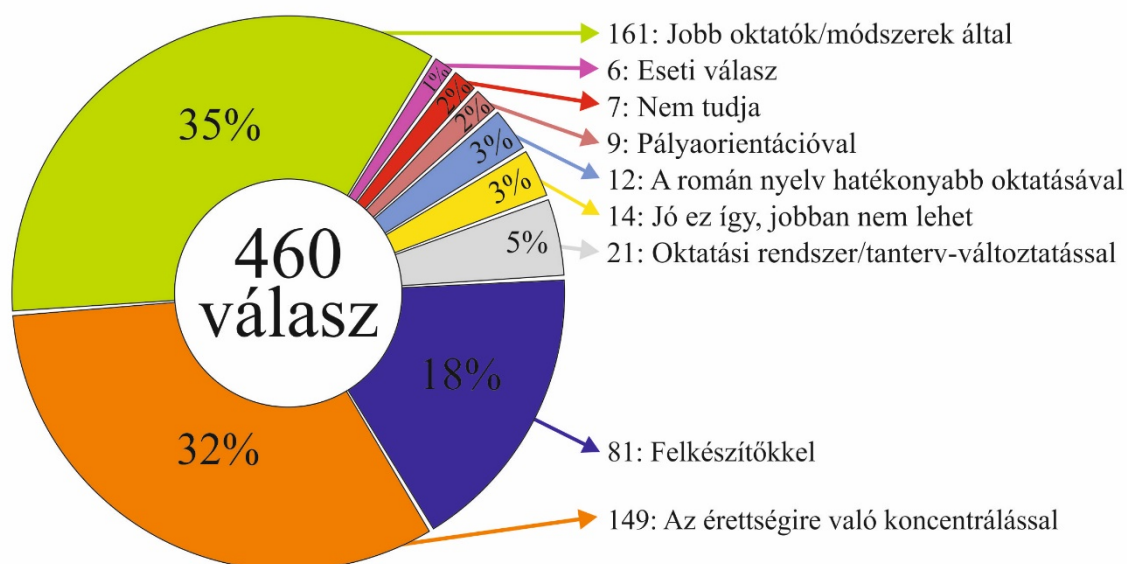
6. ábra: A középiskola hatása a tanulók jövőbeli terveire (%)
 Forrás: saját szerkesztés, a kérdőívek feldolgozása alapján

3. A KÖZÉPISKOLA SZEREPE AZ ÉRETTSÉGIRE VALÓ FELKÉSZÜLÉSSEN ÉS AZ AZT KÖVETŐ IDŐSZAKBAN

Mivel az érettségi a középiskolai tanulmányok befejező momentuma, a középiskolának döntő szerepe van abban, hogy a tanulók hogyan készülnek fel és szerepelnek ezen a vizsgán. Ennek érdekében a 12. osztályos tanulókat arról kérdeztük, hogy milyenek látják a saját középiskolájuk szerepét az érettségre való felkészülésben, illetve, hogy a középiskola milyen pályaaorientációval szolgált a tanulóknak az érettségi időszak utáni időszakra vonatkozóan.

3.1. AZ ÉRETTSÉGIRE VALÓ JOBB FELKÉSZÜLÉS FELTÉTELEI

Arra a kérdésre kerestük a választ, hogy a tanulók megítélése szerint melyek azok a tényezők, amelyek segítenék őket az érettségre való jobb felkészülésben. A kutatásban szereplő 631 tanuló közül erre a kérdésre 460-an adtak választ. A nyílt kérdés alkalmazása itt azzal az előnnyel járt, hogy a tanulók saját szavaikkal fejthették ki mondanivalójukat, véleményüket a kérdésben felvetett témával kapcsolatosan. Ahhoz, hogy a sokszínűen fogalmazott válaszokat értelmezhetni lehessen, az azonos témaköröket érintő válaszokat egymás mellé rendeztük. Az eredményt a 7. ábra szemlélteti.

7. ábra: Hogyan segíthetné jobban a középiskola az érettségre való felkészülést? (esetszám és %)
Forrás: saját szerkesztés, a kérdőívek feldolgozása alapján

Oktatók, módszerek, motiváció

A tanulók legnagyobb arányban (35%) az oktatókat, valamint azok tanítási módszereit kifogásolták. Véleményük szerint, ha az oktatók felkészültebbek, talpraesettebbek, professzionálisabbak, szigorúbbak lennének, ugyanakkor a tananyagot több odaadással, türelemmel, az összefüggésekre jobban rávilágítva, szervezettebben, modern eszközök és módszerek bevonásával (filmek, prezentációk, hanganyagok stb.) adnák le, akkor a tanulók is motiváltabbak lennének az anyag elsajátításában.

Elvárásként fogalmazták meg, hogy *„a tanár mindenki segítségére legyen, a gyengéket is próbálja feltornászni egy jobb szintre”* és *„ne csak azokkal a diákokkal foglalkozzanak a tanárok, akik amúgy is értik az anyagot”*.

Az érettségire való fókuszálás

A tanulók 32%-a szerint nagyobb hangsúlyt kellene fektetni azokra a fő tantárgyakra, melyekből érettségizni kell, főként a középiskolai 4 év utolsó felében. Vannak akik már 9. osztálytól javasolnák, hogy csak a szaktantárgyak képezzék a tantervet és a heti egyórás tantárgyak (pl. rajz, latin, vallás) óraszámát csökkentsék, illetve ezen tantárgyakból a számonkérés ne ugyanolyan mértékű legyen, mint a főtantárgyak esetében. Véleményük szerint a főtantárgyra való összpontosítás lehetővé tenné, hogy már az iskolában elsajátítsák az anyagot, ezáltal több idő jutna szabadidős tevékenységekre.

Mások úgy vélték, hogy az is elegendő lenne, ha csak 12. osztálytól (vagy annak második félévétől) oktatnák a kizárólag az érettségihez szükséges tantárgyakat, így jobban fel lehetne készülni a vizsgára és elkerülhető lenne az, hogy a tanuló *„utolsó héten vallásból kell dolgozatot készítsen, félretéve a matematikát”*.

Felkészítők

Visszaigazolódott az a tény, hogy az érettségi felkészítőre szükség lenne az iskola kapuin belül is. A tanulók 18%-a szerint több érettségi felkészítőre lenne szükség, akár plusz órák formájában, kis létszámú csoportokban, vagy akár személyre szabottan, egyéni felkészítő keretében is, hogy a tanulók a maguk tanulási képességeinek megfelelően készülhessenek a vizsgára. Legyen lehetőségük (főként azoknak, aki tovább szeretnének tanulni) arra, hogy *„ingyenesen”* konzultálhassanak tanáraikkal.

Az oktatási rendszer és a tanterv módosítása

Ez a témakör részben kötődik a második pontban tárgyalthoz, hiszen az oktatási rendszer, a hivatalosan elfogadott tanterv adja a keretét annak, hogy a különböző tantárgyakat melyik félévben és milyen óraszámokban kell oktatni. E rendszer rugalmatlanságának okát ebben a tanulmányban nem tárgyaljuk, mert az nem képezte a kutatás célját, csupán említést teszünk arról, hogy a válaszadók 3%-a az egész oktatási rendszert és tantervet is kifogásolja. Egy tanuló röviden így foglalja össze: *„Véleményem szerint nem a középiskola segíthetné jobban az érettségire való felkészülést, hanem az egész tanterv megváltoztatása”*.

Egy jobban átgondolt és összeállított tanterv lehetővé tenné, hogy az egyes tantárgyakat lényegre törően, könnyen érthető módon lehessen oktatni.

A jelenlegi helyzet megfelelő

A tanulók 3%-a szerint a középiskola megfelelően felkészíti a tanulókat az érettségire, nem igazán lehetne jobbá tenni, és szerintük mindent megkapnak az érettségire való felkészüléshez.

A román nyelv (= idegen nyelv) hatékonyabb oktatása

Szintén 3%-a a válaszadóknak a román nyelv ismeretének (és általában az idegen nyelvek hatékony oktatásának) a hiányát emeli ki. Véleményük szerint a fiatal generáció egyik nagy problémája, hogy nem tud idegen nyelven kommunikálni, nem tudja gondolatait hétköznapi nyelvhasználattal kifejezni, nincs szókincse, így nehézségekbe ütközik a napi leckék megoldásában is, *„magára a nyelvtanulásra nagyobb figyelmet szentelhetnének, nem csak mindenféle művek elemzésére”*.

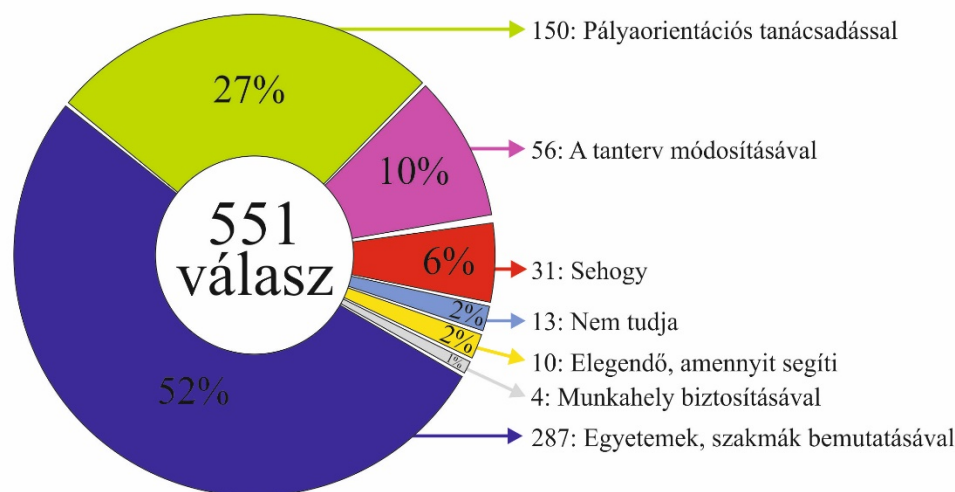
Pályaorientáció

Ahhoz képest, hogy milyen nagy jelentőséggel bír, kevés válasz tért ki a pályaorientáció kérdésére. Csak néhány tanuló tesz említést arról, hogy a személyiségfejlesztő programok, pályaorientációs megbeszélések segítségével könnyebben tudnának a jövőjükre vonatkozóan döntést hozni.

3.2. A PÁLYAVÁLASZTÁSI DÖNTÉS ELŐKÉSZÍTÉSÉT BEFOLYÁSOLÓ KÖZÉPISKOLAI TÉNYEZŐK

Arra a nyílt kérdésre, hogy a középiskola hogyan tudná segíteni a pályaválasztást, közel 100 tanulóval több adott választ, mint az előző kérdésre. A beérkezett 551 válasz egységesítése során hét téma körvonalazódott, amelyet a 8. számú ábrán mutatunk be.

8. ábra: Hogyan tudná segíteni a középiskola a pályaválasztást? (esetszám és %)
Forrás: saját szerkesztés, a kérdőívek feldolgozása alapján

Egyetemek, szakmák bemutatása

A válaszadó tanulók több mint fele (52%) szerint pályaválasztásukat nagyban segítené, ha a középiskolai éveik során több tájékoztatást kapnának egyrészt az egyetemekről, az egyetemi szakokról, másrészt az egyes szakmákról, munkahelyekről, a különböző szakterületek munkafolyamatairól.

Véleményük szerint már 9. osztálytól lehetne szervezni gyárlátogatásokat, hogy testközelből is megismerjenek szakmákat és olyan élményeket szerezzenek, amelyek segítik a választásban. Üzemlátogatások, tanműhely-látogatások alkalmával a tanulók személyesen is megtapasztalhatják egy-egy szakma mindennapjait, annak előnyeit és hátrányait.

Egyik tanuló így foglalja össze: „Sokat segít, ha személyes tapasztalatokat hall az ember. Véleményem szerint az egyik legjobb módja megismerni egy szakot az, ha a már benne dolgozó emberekkel kerülünk kapcsolatba”.

A válaszok nagy arányban szólnak az egyetemek látogatásának az igényéről, melyek során a továbbtanulási lehetőségeket ismerhetnék meg a tanulók.

A látogatás mellett további lehetőségek: a különböző szakmák képviselőinek, a szakmában dolgozóknak az előadása, pályabörzék, egyetemet végzett hallgatók beszámolója, egyetemi nyílt napokon való részvétel, egyetemi tájékoztatók.

Pályaorientációs tanácsadás

A tanulók 27%-a szerint a pályaorientációs és az életpálya-tervezési tanácsadás nagymértékben tudná segíteni a döntéshozatalt.

A sikeres pályaválasztás egy folyamat, melynek ugyanúgy része az önismeret, mint a tájékozódás és a tapasztalás. A serdülő korosztály gyakran nincs tisztában a képességeivel, készségeivel, ezért fontos, hogy megismerjék saját személyiségüket, érdeklődésüket ahhoz, hogy könnyebben tudjanak választani. A választás előtt álló korosztály döntését azonban nagyban befolyásolja a szülők és a tanárok véleménye is, így nagyobb hangsúlyt kellene fektetni az osztályfőnöki órákra, ahol a diákokat és szülőket egyaránt tájékoztatni lehetne az eléjük táruló lehetőségekről. Ezzel ellentétben gyakori probléma, hogy az osztályfőnöki órákat más tevékenységre (sok esetben elmaradt órákat pótlására) használják.

A tanterv módosításával

A tanulók 10%-a szerint a középiskola úgy tudná segíteni a pályaválasztást, ha tényleg azokon a tantárgyakon lenne a hangsúly, amelyek az adott szakkal kapcsolatosak. Sokan kitértek arra a lehetőségre, hogy opcionálisan választhassanak a tantárgyak közül: *„A diáknak joga kellene legyen az órák kiválasztásához aszerint, hogy milyen témakörökben érdekelt, ily módon szakosodhatna”*.

A középiskolának nincs ráhatása

A pályaválasztás előtt álló tanulók 6%-a szerint mindenki maga kell, hogy eldöntse, hogy milyen pályára lép, és ebben a döntésben a középiskolának nincs befolyása.

A mostani segítségnyújtás elégséges

A tanulók 2%-a véli úgy, hogy a középiskola elég jól felkészíti őket a pályaválasztásra és megkapnak minden segítséget a döntés meghozatalához.

Munkahely biztosításával

Négy tanuló számára abban nyújtana segítséget a középiskola, ha az iskola befejezése után az munkahelyet tudna biztosítani.

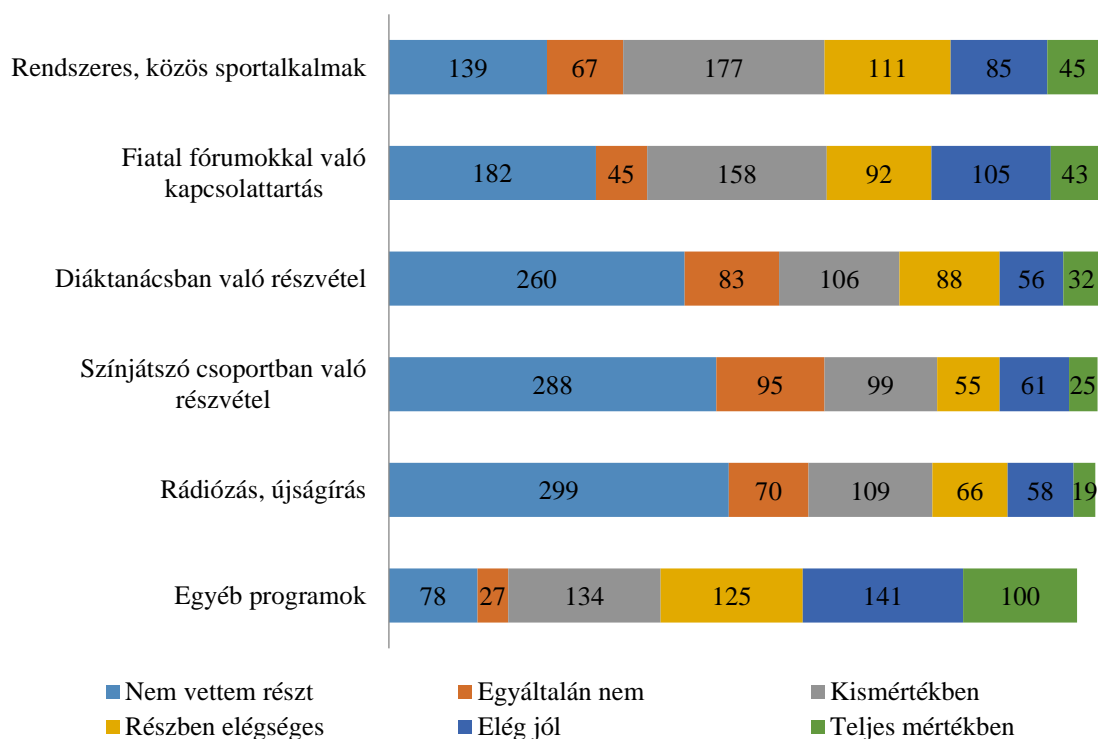
3.3. A NEM OKTATÁSI JELLEGŰ TEVÉKENYSÉGEK HATÁSA

A középiskolai tanulmányok során a tanulók nemcsak lexikális tudással gazdagodnak, érettségi oklevelet szereznek, hanem kapcsolati tőkéjüket is bővítik és a nem oktatási jellegű tevékenységek során sokféle élményhez, tapasztalathoz jutnak, amelyek ugyancsak kihatnak személyiségük fejlődésére, döntéseikre, jövőbeli terveikre. Ezekkel az impulzusokkal a diákok az iskola falain belül és kívül is egyaránt találkozhatnak.

Az általunk megadott opciók közül a sportolás volt a legnagyobb befolyással a tanulókra, egyötödükre (20,6%) volt nagy vagy teljes mértékben hatással.

A második leginkább érvényesülő tényező az ifjúsági szervezetek tevékenységében való részvétel. Közel egynegyedük (23,45%) mondta, hogy nagyon vagy teljes mértékben hatott rá, viszont 28,84%-a egyáltalán nem vesz részt ilyen aktivitásban.

A diáktanácsban, színjátszó körben való részvétel, valamint a rádiózás, újságírás a válaszadók több mint felére nem volt hatással, sőt kétötödük nem is vett részt ilyen jellegű foglalkozáson. Ezeknél a tevékenységeknél 12-13% azok aránya, akikre nagy vagy teljes mértékben hatott ez a tényező. Ugyanakkor a legmeghatározóbb tanulástól eltérő foglalkozás az egyéb programok kategóriába került (9. ábra).

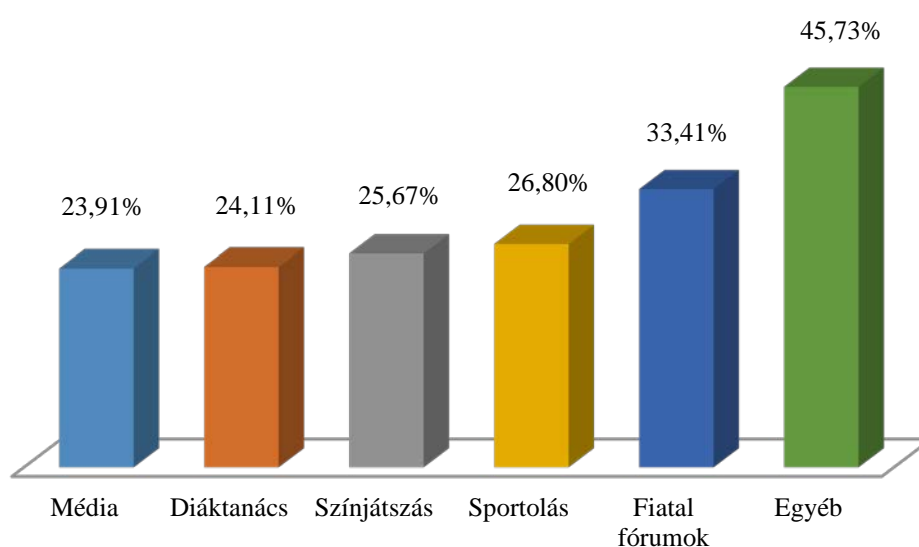

9. ábra: A nem oktatási jellegű tevékenységek szerepe a jövőtervezésében (esetszám)
Forrás: saját szerkesztés, a kérdőívek feldolgozása alapján

	Tevékenység	Átlag
1	Egyéb programok	2,75
2	Rendszeres, közös sportalkalmak	2,09
3	Ifjúsági szervezetekkel való kapcsolattartás	2,02
4	Diáktanácsban való részvétel	1,49
5	Színjátszó csoportban való részvétel	1,31
6	Rádiózás, újságírás	1,29

3. táblázat: A nem oktatási jellegű tevékenységek szerepe a jövőtervezésében (átlag)
 Forrás: saját szerkesztés, a kérdőívek feldolgozása alapján

Ha az adatokat átcsoportosítjuk, és nem a teljes válaszadókra vizsgáljuk az egyes tényezőket, hanem csak azokhoz arányítjuk a válaszokat, akik ténylegesen részt vettek valamilyen nem oktatás jellegű tevékenységben, akkor az ifjúsági fórumokkal való kapcsolattartás bizonyul a legerősebb faktornak, ugyanis akik tagjai ilyen szervezetnek, azok egyharmadának (33,41%) jövőbeli terveire elég jól és teljes mértékben hatással volt ez a faktor. A második a sportolás (26,80%), harmadik a színjátszó kör (25,67%), negyedik a diáktanács (24,11%), ötödik a rádiózás, újságírás (23,91%) (10 ábra).

10. ábra: A nem oktatási jellegű tevékenységek szerepe a jövőtervezésében (%)
 Forrás: saját szerkesztés, a kérdőívek feldolgozása alapján

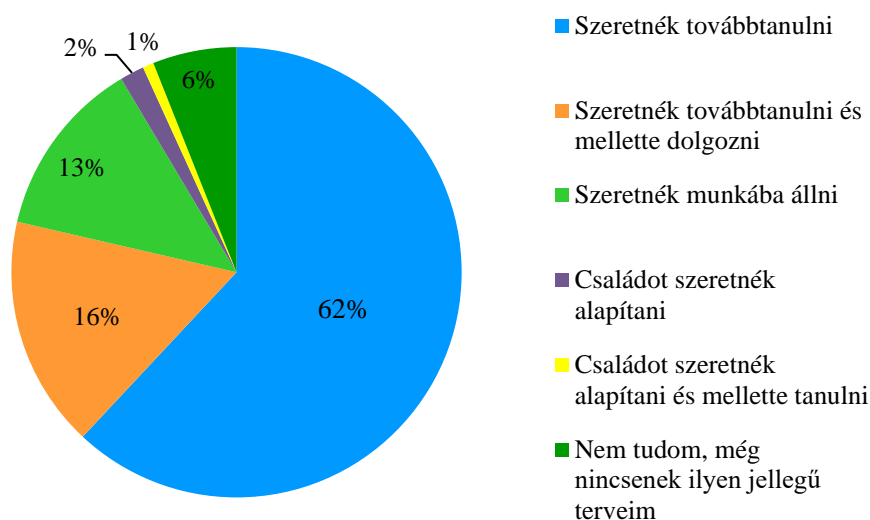
4. AZ ÉRETTSÉGIZŐ TANULÓK JÖVŐRE VONATKOZÓ TERVEI

Miután megvizsgáltuk a tanulóknak magára az érettségire vonatkozó véleményét, majd azt követően a középiskola szerepét és feladatait az érettségire, valamint az életre való felkészítésben, a következőkben az érettségi előtt álló tanulók további terveire térünk ki.

Az érettségi utáni lehetőségek alapján a válaszadókat alapvetően két nagy csoportra osztottuk: egyrészt a továbbtanulni szándékozók, másrészt pedig a munkába állók csoportja. Ugyanakkor ezen két csoporton belül megpróbáltuk megvizsgálni, hogy hányan képzelik el a jövőjüket a szülőföldjükön, illetve hányan más országban. A következőkben ezeket az elemzéseket mutatjuk be.

A megkérdezettek jelentős többsége (62%) érettségi után a továbbtanulásban látja a jövőjét, és ez a szám kiegészül azokkal, akik a továbbtanulás mellett munkahelyet is keresnének (16%). Valamelyest kisebb azok aránya, akik rögtön a munka mezején szeretnék kipróbálni magukat. Kis részük (3%) tervez családot alapítani ebben a korban, melyből 1% tovább is tanulna tanfolyam vagy posztliceumi képzés formájában.

Figyelemreméltó, hogy érettségi előtt egy-két hónappal is vannak olyan fiatalok, akik nem tudják, hogy az iskola befejezése után mitévők legyenek, hogyan tervezzenek az életben, 6% azok aránya, akik még bizonytalanok a jövőbeli terveiket illetően (11. ábra).

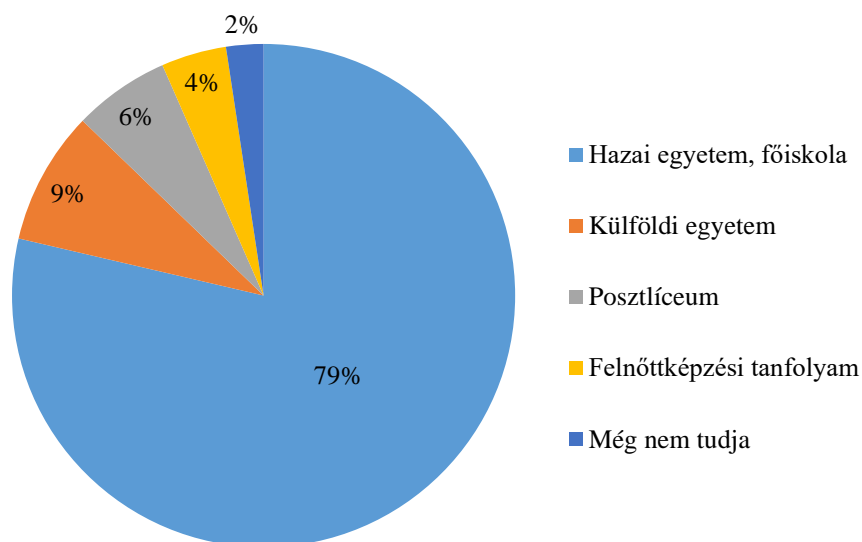

11. ábra: A tanulók érettségi utáni tervei (%)
Forrás: saját szerkesztés, a kérdőívek feldolgozása alapján

4.1. AZ ÉRETTSÉGIZŐK TOVÁBBTANULÁSI SZÁNDÉKA

Elsőként a továbbtanulni szándékozó tanulókat vizsgáltuk meg a továbbtanulási szándékaikra vonatkozóan. Itt elsősorban arra kerestünk választ, hogy a továbbtanulni szándékozó fiatalok azt milyen formában szeretnék megvalósítani, illetve hogy milyen szakra iratkoznának be. Másrészt választ szerettünk volna kapni arra, hogy milyen mértékben vonzzák a fiatalokat a külföldi tanulási lehetőségek, pontosan mely külföldi városokba készülnek felvételizni, illetve hogy milyen szakok jelennek meg az idei végzősök preferenciái között.

A 12. ábrán látható, hogy a végzősök jelentős többsége hazai egyetemen szeretné folytatni tanulmányait (79%), külföldi egyetemre a megkérdezetteknek csak 9%-a készül. Posztliceális képzésben a megkérdezettek 6%-a tervez részt venni, felnőttképzési tanfolyamon tanulna szakmát 4 százalék, és 2 százalék még nem tudja, milyen formában képezné magát.

12. ábra: Továbbtanulási szándék formája az érettségi vizsga letétele után (százalék)
Forrás: saját szerkesztés, a kérdőívek feldolgozása alapján

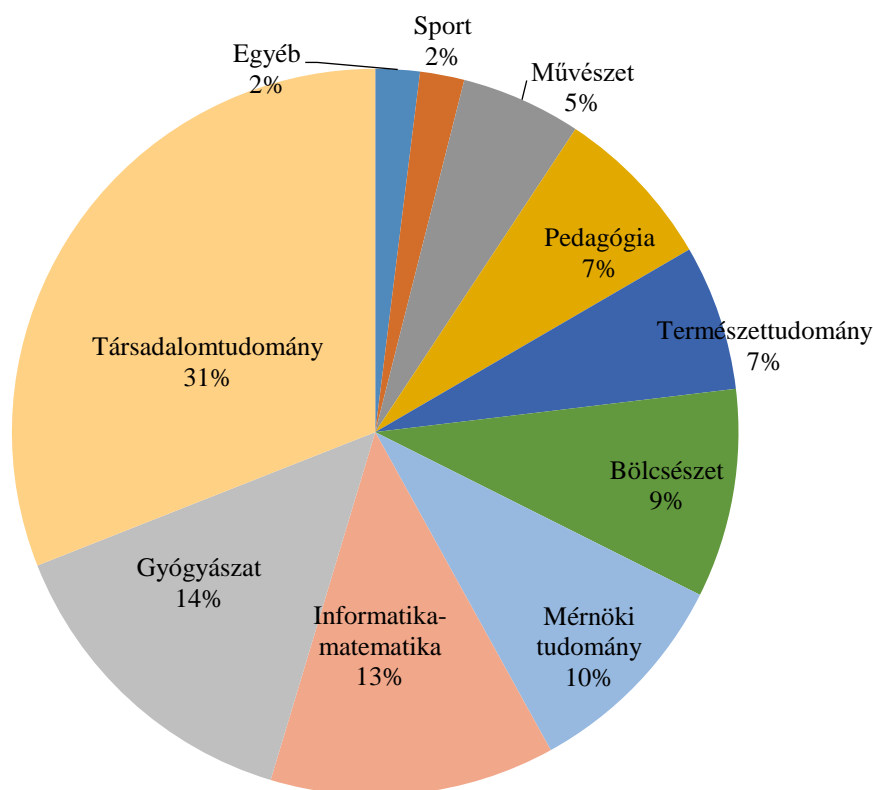
4.1.1. Itthon tanulás

A továbbtanulni szándékozó diákok közül összesen 78,64% szeretne hazai egyetemre felvételizni, melyből 82,48% tudta megnevezni pontosan azt a szakterületet, ahol folytatni kívánja tanulmányait. Ezek a válaszokat csoportosítottuk a 4. táblázatban.

Választott szak	Tanulás	Tanulás és munka	Összesen
Közgazdaságtan	43	10	53
Informatika	39	1	40
Társadalomtudományok	22	13	35
Bölcészlet	32	1	33
Óvó- és tanítóképző	18	4	22
Általános orvosi	22		22
Jog, közigazgatás	10	3	13
Mérnöki, robotika	6	5	11
Gépész-, autó-, elektro-, mechatronikai mérnök	8	2	10
Földrajz, geológia	8	1	9
Élelmiszeripari és agrármérnök	5	3	8
Kineto-, balneofizioterápiás-, fizioterápia, gyógytorna	8		8
Sport és testnevelés	4	3	7
Biológia, fizika, kémia	6		6
Gyógyszerészet	6		6
Építész-mérnök	4	1	5
Matematika	4	1	5
Művészetek	5		5
Történelem, régészet	5		5
Színművészeti	3	1	4
Egészségügyi asszisztens	4		4
Fogorvosi	4		4
Gyógynevelés	4		4
Műépítészet	4		4
Turizmus	4		4
Erdésmérnök	1	2	3
Rendőrákadémia, csendőrség	2	1	3
Teológia	2	1	3
Állategészségügyi	3		3
Design	3		3
Média	3		3
Film-fotó	2		2
Fogtechnikus	2		2
Grafika	2		2
Faipari mérnök	0	1	1
Gasztronómia	0	1	1
Dietetika	1		1
Génebézészet	1		1
Nem tudom	25	14	39
Összesen	325	69	394

4. táblázat: Választott egyetemi szakok itthon (esetszám)
 Forrás: saját szerkesztés, a kérdőívek feldolgozása alapján

Az érettségi előtt álló diákok körében a társadalomtudományi szakok a legnépszerűbbek, a tanulók közel egyharmada szeretne ilyen területen továbbtanulni, ezt követi a gyógyászati szakterület (14%), majd az informatika-matematika (13%). Negyedik ágazat a mérnöki tudományok (10%), az ötödik helyen levő bölcsészeti tudományok népszerűsége már tíz százalék alatt van (9%), melyet a természettudományok és a pedagógia követ hasonló megoszlásban (7-7%), majd következnek a művészeti szakok (5%), sport és egyéb (2%).

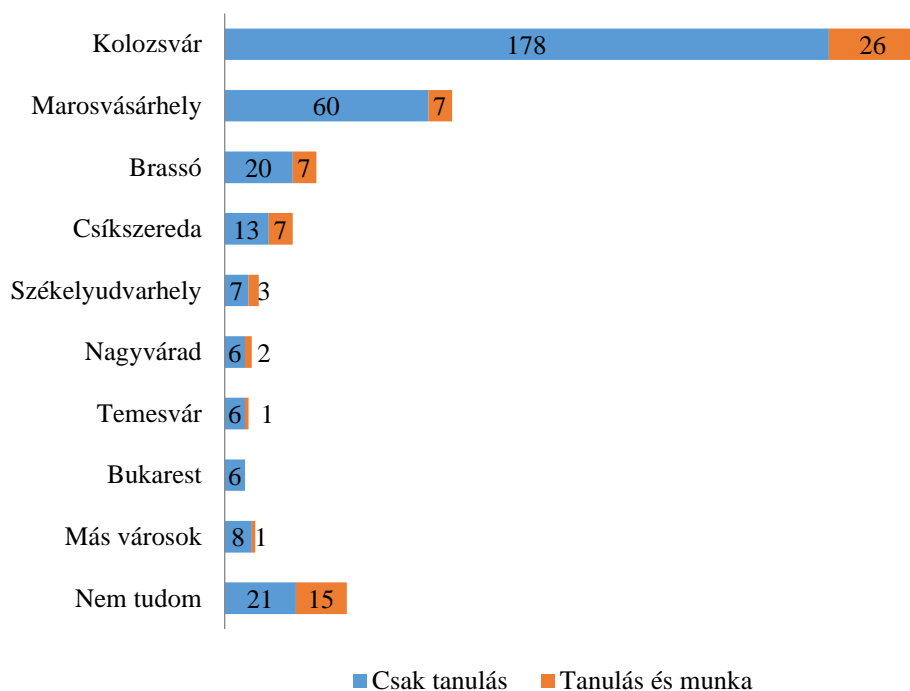

13. ábra: A választott szakok szakterületi eloszlása (%)
 Forrás: saját szerkesztés, a kérdőívek feldolgozása alapján

4.1.2. Melyik hazai városban tanulnál tovább?

A továbbtanulni szándékozó diákok között Kolozsvár a legkedveltebb város, a válaszadók több mint fele (57,78%) itt folytatná tanulmányait. Marosvásárhelyi egyetemre a tanulók 17%-a iratkozna, Brassóba 6,85%, Csíkszeredába 5%. A többi város népszerűsége már öt százalék alatti: Székelyudvarhely (2,54%), Nagyvárad (2,03%), Temesvár (1,78%), Bukarest (1,52%) és 2,28%-a a diákoknak egyéb várost jelölt meg (Nagyszeben, Sepsiszentgyörgy, Gyergyószentmiklós, Kézdivásárhely, Câmpina). A tanulók 9,14%-a még nem tudja, hogy melyik hazai városban kívánja felsőfokú diplomáját megszerezni (14. ábra).

14. ábra: Választott városok itthoni továbbtanulásra (esetszám)
 Forrás: saját szerkesztés, a kérdőívek feldolgozása alapján

4.1.3. Továbbtanulás külföldön

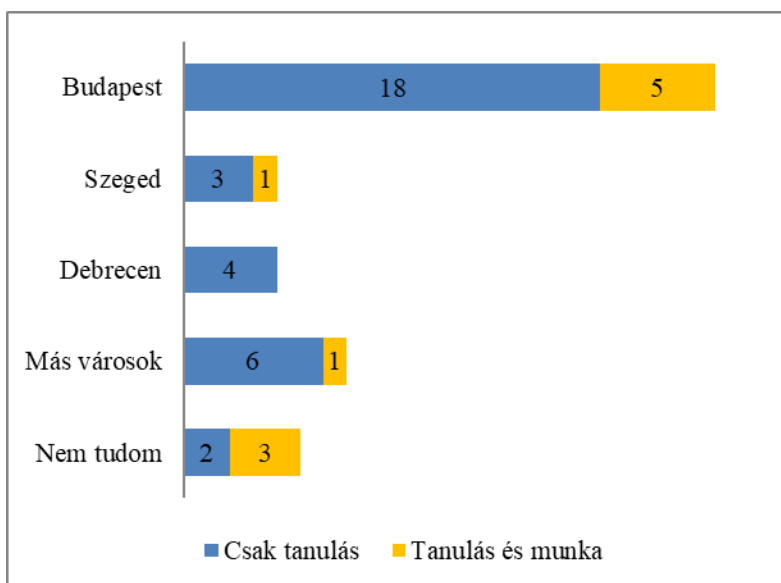
Az érettségi vizsgát követően a tanulók 6,49%-a szeretné tanulmányait külföldön folytatni. A választott továbbtanulási szakterületek palettája hasonló, mint akik itthon tanulnának tovább, egy-két szak kivételével (honvédtiszti, smink- és maszkmester).

Választott szak	Tanulás	Tanulás és munka	Összesen
Informatika	3	1	4
Társadalomtudományok	3		3
Általános orvosi	2		2
Biológia	2		2
Közgazdaságtan	2		2
Színművészeti, művészet	2	1	3
Bölcészeti	1		1
Egészségügyi asszisztens	1		1
Élelmiszeripari mérnök	1		1
Építésmérnök	1		1
Film-fotó	1	1	2
Fogtechnika	1		1

Gépészmérnöki	1		1
Grafika	1		1
Gyógyypedagógia	1		1
Gyógyszerészet	1		1
Honvédtiszt, rendőrákadémia	1	1	2
Jog	1		1
Kriminológia	1		1
Mérnöki	1	2	3
Teológia	1		1
Smink- és maszkmester		1	1
Nem tudom	4	3	7
Összesen	33	10	43

5. táblázat: Választott egyetemi szakok külföldön (esetszám)
 Forrás: saját szerkesztés, a kérdőívek feldolgozása alapján

A külföldön továbbtanulni szándékozók elsősorban magyarországi városba mennének, főként Budapestre (53,49%). Más városok: Kecskemét, Nyíregyháza, Piliscsaba, Canterbury, Utrecht/Rotterdam, Stockholm.

15. ábra: Választott városok külföldi továbbtanulásra (esetszám)
 Forrás: saját szerkesztés, a kérdőívek feldolgozása alapján

4.1.4. Posztliceumi továbbtanulás

A továbbtanulni akarók 6,19%-a az érettségi befejeztével egy kétéves posztliceumban szeretne szakmát tanulni, többnyire saját lakhelyén, vagy egy ahhoz közeli városban. Ezen diákok fele egészségügyi asszisztensi képzést szeretne, ők Székelyudvarhelyen, Csíkszeredában, Kézdivásárhelyen vagy Gyergyószentmiklóson tanulnának. A tanulók másik fele szerteágazó szakterületeken folytatná tanulmányait: pedagógia, turisztika, mechanika, cukrászat, fodrászat stb.

Posztliceum	Csak tanulás	Tanulás és munka	Összesen
Egészségügyi asszisztens	12	1	13
Óvó- és tanítóképző	2	1	3
Menedzsment	1		1
Mechanika	1		1
Turizmus	1		1
Cukrász		1	1
Fodrászat		1	1
Pszichológia		1	1
Angol-román nyelv		1	1
Gyógyszerészet		1	1
Állatorvosi asszisztens		1	1
Nem tudom	1	5	6
Összesen	18	13	31

6. táblázat: Választott posztliceális szakok (esetszám)
 Forrás: saját szerkesztés, a kérdőívek feldolgozása alapján

Város	Csak tanulás	Tanulás és munka	Összesen
Székelyudvarhely	7		7
Kézdivásárhely	2	3	5
Csíkszereda	3		3
Kolozsvár	2		2
Marosvásárhely		2	2
Arad	1		1
Gyergyószentmiklós	1		1
Sepsiszentgyörgy	1		1
Budapest		1	1
Nem tudom	1	7	8
Összesen	18	13	31

8. táblázat: Választott városok posztliceális továbbtanulásra (esetszám)
 Forrás: saját szerkesztés, a kérdőívek feldolgozása alapján

4.1.5. Felnőttképzési tanfolyamok

A válaszadók közül igencsak alacsony azok száma, akik a középiskolai tanulmányok befejezése után felnőttképzési tanfolyamot szeretnének végezni (3%), és azt is munka mellett. A tanfolyamot a többség lakhelyéhez közel végezné el, de itt magasabb azok aránya, akik külföldön tennék ugyanezt. Ami szembetűnik, hogy a nyelvtanulás nem szerepel a megnevezett képzések között.

Tanfolyam	Csak tanulás	Tanulás és munka	Összesen
Fodrászat, kozmetika		4	4
Cisco		2	2
Masszázs		1	1
Fényképészet		1	1
Bébiszitter		1	1
Kereskedelem		1	1
Matematika		1	1
Sport		1	1
Turizmus		1	1
Lovászat	1		1
Szakács, cukrász	2		2
Kémia	1		1
Nem tudom	1	3	4
Összesen	5	16	21

9. táblázat: Választott tanfolyamok (esetszám)
Forrás: saját szerkesztés, a kérdőívek feldolgozása alapján

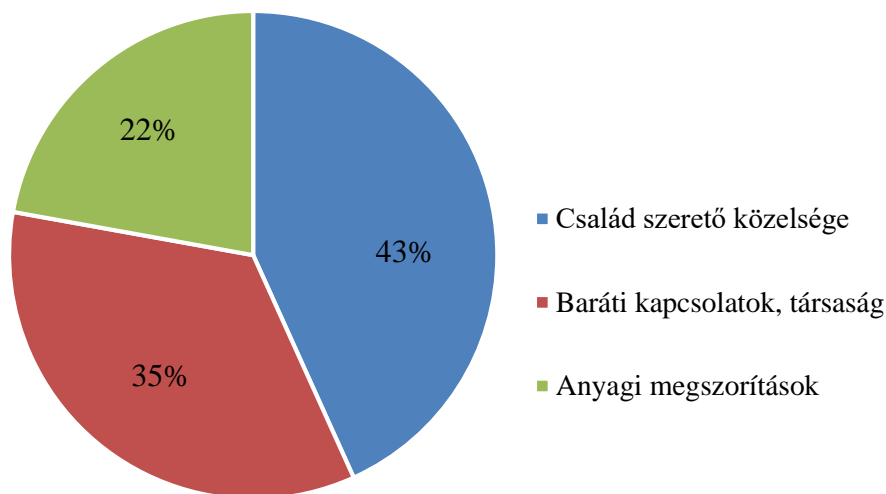
Város	Csak tanulás	Tanulás és munka	Összesen
Nem tudom	3	3	6
Csíksereda	1	2	3
Székelyudvarhely		3	3
Kolozsvár		1	1
Nagyvárad		1	1
Sepsiszentgyörgy		1	1
Szentegyháza		1	1
Budapest	1	1	2
Gyula		1	1
Szár	1		1
Manheim		1	1
Összesen	6	14	21

10. táblázat: Választott városok tanfolyami továbbtanulásra (esetszám)
Forrás: saját szerkesztés, a kérdőívek feldolgozása alapján

4.1.6. Tényezők, amelyek a lakhelyen vagy a környékén való továbbtanulást befolyásolják

Mivel a felsőoktatási paletta egyre bővülő tendenciát mutat, illetve a kihelyezett képzések által olyan kisebb városokban is elérhetővé válik a minőségi oktatás, amelyet eddig csak az egyetemi központok biztosíthattak, egyre nagyobb lehetőséggel választhatnak a fiatalok családjához, lakhelyhez közeli képzési központokat, egyetemeket, főiskolákat.

Arra voltunk kíváncsiak, hogy melyek azok a tényezők, amelyekről úgy gondolják a fiatal végzősök, hogy befolyásolhatják a lakhelyükön vagy az ahhoz közeli felsőfokú oktatási helyszín választását.

16. ábra: Lakhely közeli oktatási helyszín választásának tényezői (%)
Forrás: saját szerkesztés, a kérdőívek feldolgozása alapján

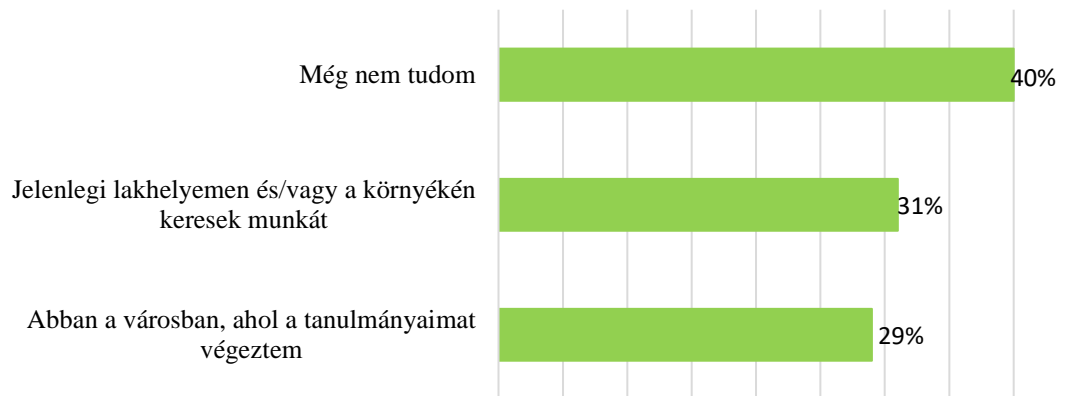
Amint az 16. ábrából is kitűnik, a család közelsége az a legmeghatározóbb tényező, amely arra készíti a fiatal érettségizetteket, hogy lakhelyükhöz közel keressenek lehetőséget felsőfokú tanulmányaik folytatására. A közösség mutatkozik a következő olyan tényezőnek, amelyet fontosnak ítélnek a fiatalok: a baráti kapcsolatok, a társaság ereje. Összességében elmondhatjuk, hogy az emberi kapcsolatok megtartó ereje 78%-ban befolyásolja a lakhelyhez közeli felsőoktatási intézmény választását. Az anyagi lehetőségek csak a válaszadók 22%-nál jelentkeztek megtartó, vagy inkább az elmenést gátló tényezőként.

4.1.7. Első, diplomával megszerzett munkahely helyszíne

A munkaerőpiaci bizonytalanság, a munkaerő-migráció manapság meghatározó kérdés lett a vállalkozói szférában. Szinte minden vállalkozó aktív, jól teljesítő munkaerőt keres, és egyre

több fórumon fogalmazzák meg az ezzel kapcsolatos nehézségeiket. A fiatalok a jobb lehetőség vagy a szebb jövő reményében külföldön vagy nagyvárosokban keresnek számukra megfelelő munkahelyet, ezzel is mélyítve a kisvárosok, kevesebb gazdasági erővel bíró települések vállalkozásainak munkaerőhiányát.

A fentiek tükrében látni akartuk, hogy miként gondolkodnak az érettségi előtt álló tanulók az első munkahelyükről, annak lehetséges helyszínéről.

17. ábra: Első, diplomával megszerzett munkahely helye (%)
Forrás: saját szerkesztés, a kérdőívek feldolgozása alapján

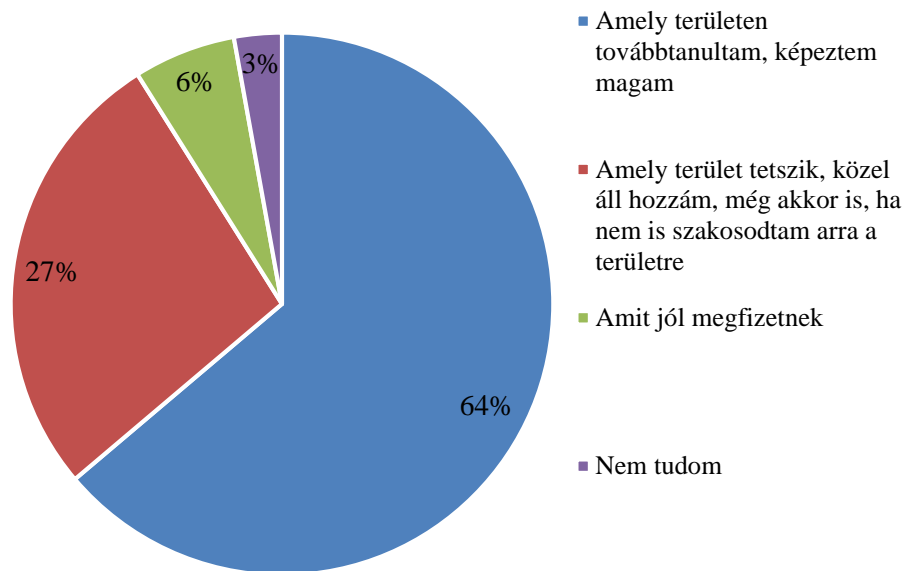
A legszembeütőbb talán az az érték, ami alapján elmondhatjuk, hogy a kisvárosok, kisebb települések elveszítik egy részét az egyetemre készülőknek már a tervezés fázisában, hisz az egyetemre készülők egyharmada abban a városban keresne munkát, amelyikben egyetemi tanulmányait végezné, jellemzően valamelyik erdélyi nagy egyetemi központban. A legnagyobb elszívó erővel így valószínűleg Kolozsvár bír, hiszen a mintában megkérdezett és a felvételizni készülő tanuló közül több mint 200 készül oda egyetemre.

A kérdőív értékeléséből az is kitűnik, hogy a fiatalok majdnem felének nincs konkrét elképzelése, hogy mit fog tenni az egyetem elvégzése után, hol és hogyan fog munkahelyet keresni.

4.1.8. Szakterületi preferencia a tanulmányok befejezése után

A mai kompetitív munkaerőpiacon a vállalkozók számára a potenciális munkatárs végzettségét igazoló diploma már csak másodlagos szempont lett. Hangsúlyosabban jelenik meg a rátermettség, a hajlandóság, a nyitottság, illetve a fejleszthető kompetenciák jelenléte. Ennek okán sok vállalkozás humánerőforrás-politikája már nem a szakmai végzettséget nevezi meg elsősorban alkalmazási kritériumnak, hanem a fejleszthetőséget. Épp ezért a HR-szakemberek

más, a cég profiljához nem feltétlenül kapcsolódó szakterületekről is próbálnak toborozni munkatársakat. Ez a tény késztetett arra, hogy kutatásunkban megvizsgáljuk, hogy a fiatalok elképzelése szerint milyen munkakör, illetve milyen terület fogja őket csábítani a diploma megszerzése után.

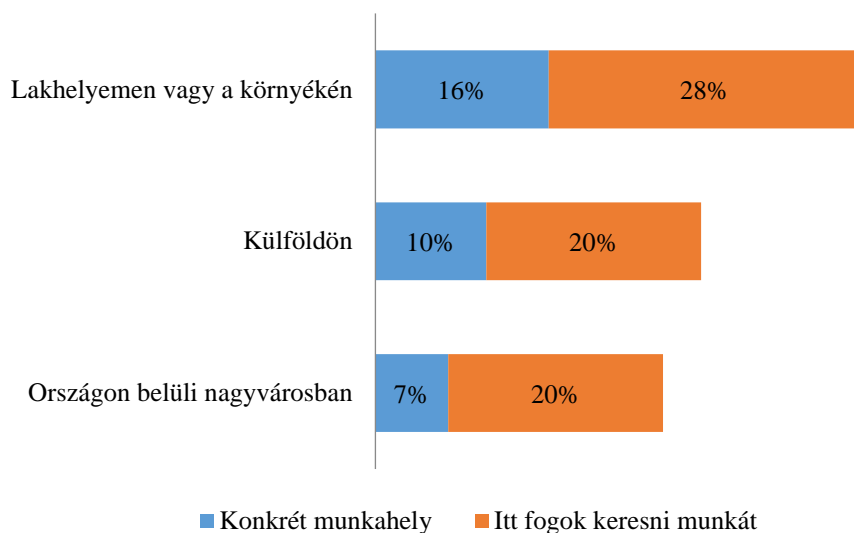

18. ábra: Szakterület választás a tanulmányok befejezése után (%)
 Forrás: saját szerkesztés, a kérdőívek feldolgozása alapján

Ahogy az a 18. ábrából is látszik, az érettségizők kétharmada azon a területen szeretne dolgozni, amely területen szakosodott, de mindenképp olyan területen képzelik el a munkahelyi jövőjüket, amelyet vagy tanultak, vagy közel áll hozzájuk. Ebben az esetben a magas fizetés sem jelent akkora vonzerőt, mint a szakterületi vagy kedvelt munkavégzés lehetősége.

4.2. MUNKAVÁLLALÁSI SZÁNDÉK

Az érettségit követően nem mindenki szándékszik továbbtanulni. A következőkben azon tanulók válaszainak az elemzését mutatjuk be, akik továbbtanulás helyett inkább a munkába állást választották. Ez esetben is fontosnak tartottuk kitérni arra, hogy hányan képzelik el a munkahelyüket a szülőföldjükön, illetve hányan tervezik más országban a munkába állást.

19. ábra: A munkavállalási szándék helye (%)
 Forrás: saját szerkesztés, a kérdőívek feldolgozása alapján

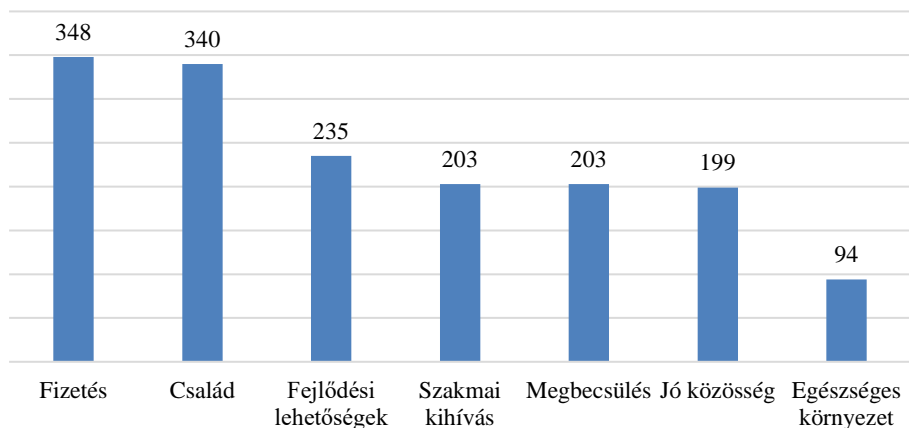
A válaszokból kiolvasható, hogy a frissen érettségizettek 44%-a a lakhelyén vagy a környéken szándékszik munkába állni és több mint egyharmadának már van kiszemelt munkahelye. A külföldi munkahely kecsesetöbb alternatívának számít számukra, mint az országon belüli nagyvárosi lehetőség. Külföldre 30%-uk készül úgy, hogy egyharmaduknak már a konkrét munkahelye is megvan, ami elég nagy arány (19. ábra). Amennyiben a továbbtanulást választó és a munkába állást választó tanulók preferenciáit összehasonlítjuk, szembeűnik, hogy a továbbtanulók nagyobb részét veszítik el a székelűföldi kisvárosok, mint az érettségi után azonnal munkát vállalókét. A munkahelyet választók nagyobb valószínűséggel maradnak szűlűföldjűkűn.

4.2.1. A lakhelyhez közeli munkahelykeresést befolyásoló tényezűk

Napjaink egyre erűsűdű tendenciája, hogy a jű képességi és jű munkabírásű fiatalokat már az egyetem padjairűl elcsalogatjűk olyan munkakűrűkbe, amelyek valűs hiányszakmát jelentenek a munkaerűpiacon. Ez fűleg a nagyvárosokra, egyetemi központokra jellemzű, viszont a kisebb városok munkaerűhiánya is lassan megkűveteli az erűteljesebb utánaűtlást.

Tanulmányunkban megnűztűk, hogy melyek azok a tényezűk, amelyek arra késztehetik a frissen végzetűket, hogy a lakhelyűkűn vagy ahhoz közeli vállaljanak munkát, tekintettel arra, hogy a mintában szereplű telepűlések mind kisebb városok, így nem biztosítanak akkora karrierűpítési lehetűséget, mint egy nagyvárosi munkahely.

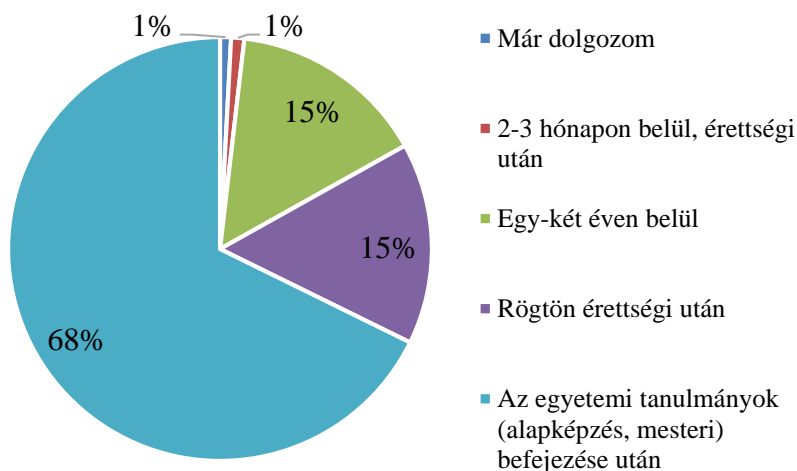

20. ábra: Munkahelykeresést befolyásoló tényezők (esetszám)
 Forrás: saját szerkesztés, a kérdőívek feldolgozása alapján

A 20. ábrából arra következtethetünk, hogy a kisebb városokban biztosított munkahelyekre csak megfelelő bérezés esetében mennének a fiatalok – ez esetben a fizetés a legfontosabb itthon tartó erő. Majdnem ugyanannyian jelölték meg a család közelségének fontosságát. A fejlődési lehetőségek, akárcsak a szakmai kihívás és a megbecsülés több mint 200 személynek lenne szempont az itthon maradás esetében, míg az egészséges környezet alig 94 esetben számít vonzó tényezőnek.

4.2.2. Első főállás megszerzésének időpontja

Végzős fiatalokról lévén szó, fontos tudnunk, hogy előreláthatóan mikor kerülnek ki a munkaerőpiacra, mikor kezdenek el gazdasági hasznot is hozni. Ennek érdekében megkérdeztük őket, hogy mikor tervezik az első teljes munkaidejű állásuk megszerzését.

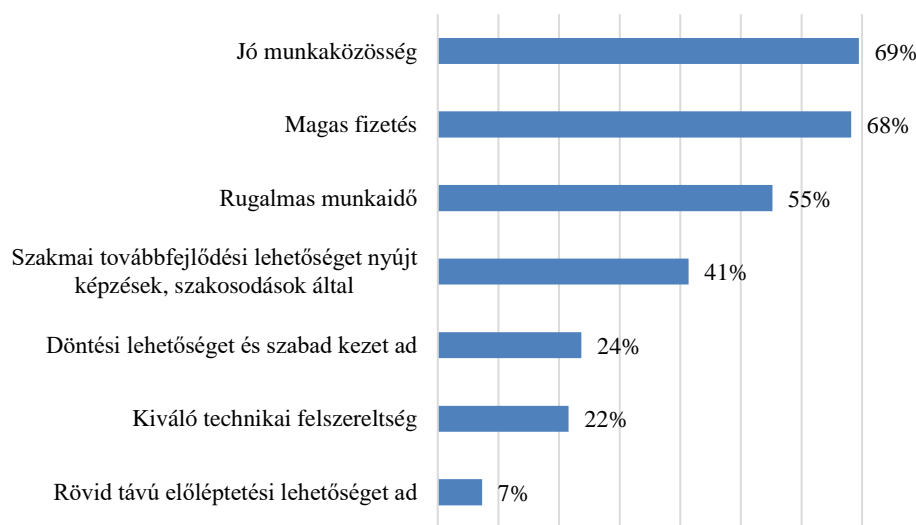

21. ábra: Az első főállás megszerzésének időpontja (%)
 Forrás: saját szerkesztés, a kérdőívek feldolgozása alapján

Az 21. ábrából is látszik, hogy a friss iskolai végzettek több mint kétharmada két-három év múlva kerül ki a munkaerőpiacra, míg hozzávetőleg 17%-uk az érettségi lejárta után nem sokkal készül munkába állni vagy éppen dolgozik már (rögtön érettségi után, 2-3 hónapon belül, illetve a már dolgozók).

4.2.3. A jó munkahely jellemzői

Annak érdekében, hogy a gazdasági szektornak is információval tudjunk szolgálni a megfelelő munkakörnyezet kialakítását illetően, megkértük a tanulókat, hogy jelöljék meg egy jó munkahely három legfontosabb jellemzőjét.

22. ábra: A jó munkahely jellemzői a tanulók szerint (%)
Forrás: saját szerkesztés, a kérdőívek feldolgozása alapján

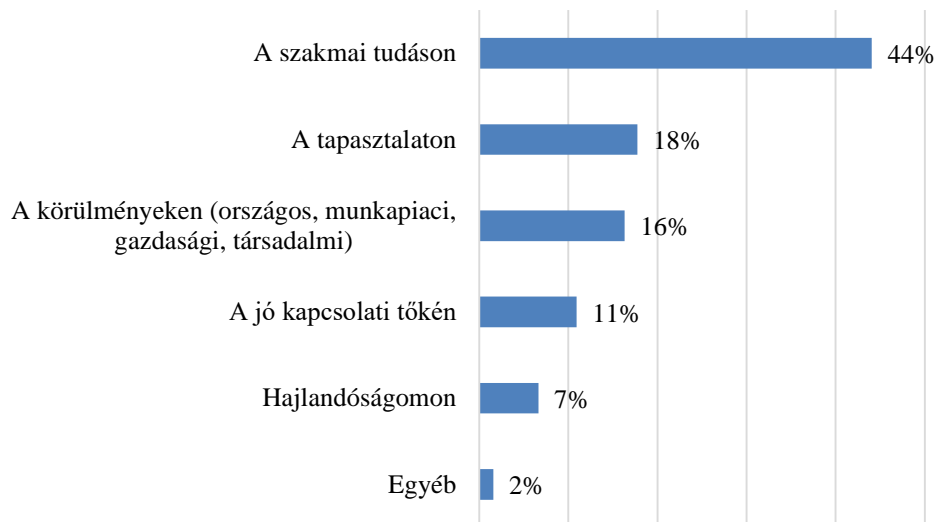
A kérdőívet kitöltők több választ is megjelölhettek. Többségük szerint a jó munkahely elsősorban jó munkaközösséget és megfelelő, magas fizetést jelent. Továbbá több mint felének fontos szempont a rugalmas munkaidő. Kevesebben tartják előnynek a rövid távú előléptetési lehetőséget, de a magas szintű technikai felszereltség sem bír akkora jelentőséggel.

4.2.4. Egy jó munkahely megszerzését befolyásoló tényezők

A jelenlegi munkaerőpiacon való elhelyezkedés a végzősök számára nem könnyű. Vannak ágazatok, ahol annak ellenére, hogy nagyon nagy a munkaerőhiány, a vállalatok mégis tapasztalattal rendelkező kollégákat keresnek, ez a frissen végzettek számára egy abszolút hátrány.

Szerettük volna megtudni, hogy az ifjú generáció szerint milyen tényezőkön múlik a megfelelő munkahely megszerzése: külső, tőlük független helyzeteken és társadalmi, szociális

eseményeken (pl. gazdasági helyzet, munkahelyek hiánya, ismeretség hiánya a jó munkahely megszerzése érdekében) vagy belső, általuk befolyásolható és irányítható tényezőkön (szerzett szakmai tudás, tapasztalat, hajlandóság).

23. ábra: A jó munkahely megszerzését befolyásoló tényezők (%)
Forrás: saját szerkesztés, a kérdőívek feldolgozása alapján

A 23. ábrából az látszik, hogy a fiatalok majdnem fele vélekedik úgy, hogy szakmailag megfelelőek kell legyenek annak érdekében, hogy a megfelelő munkahelyre kerülhessenek. Érdekes tény lehet, hogy alig 11% vélekedik úgy, hogy megfelelő kapcsolati tőkével kell rendelkezni valakinek, amennyiben jó munkahelyet szeretne. Ha jobban belegondolunk, ez a generáció már a szociális média nyújtotta kapcsolati hálókon nőtt fel, állandó kapcsolati világban élnek, így számukra ez a tényező már nem bír akkora jelentőséggel, mint a korábbi generációk esetében.

Elgondolkodtató, hogy a hajlandóság mint belső, egyéntől függő és tenni akarást kifejező tényező milyen kis arányban jelenik meg a válaszok között.

Összegezve elmondható, hogy a frissen végzett fiataloknak elég jól körvonalazott elképzeléseik vannak szakmai jövőjükkel kapcsolatban. Sokan tudják már, hogy mikor és milyen munkakörben szeretnének dolgozni, ahogy azt is, hogy mi alapján fognak majd munkahelyet választani. A magas fizetés és a család vonzaná leginkább haza őket egyetemi képzésük befejezése után, de jó 15%-uk már külföldi megélhetésben gondolkodik.

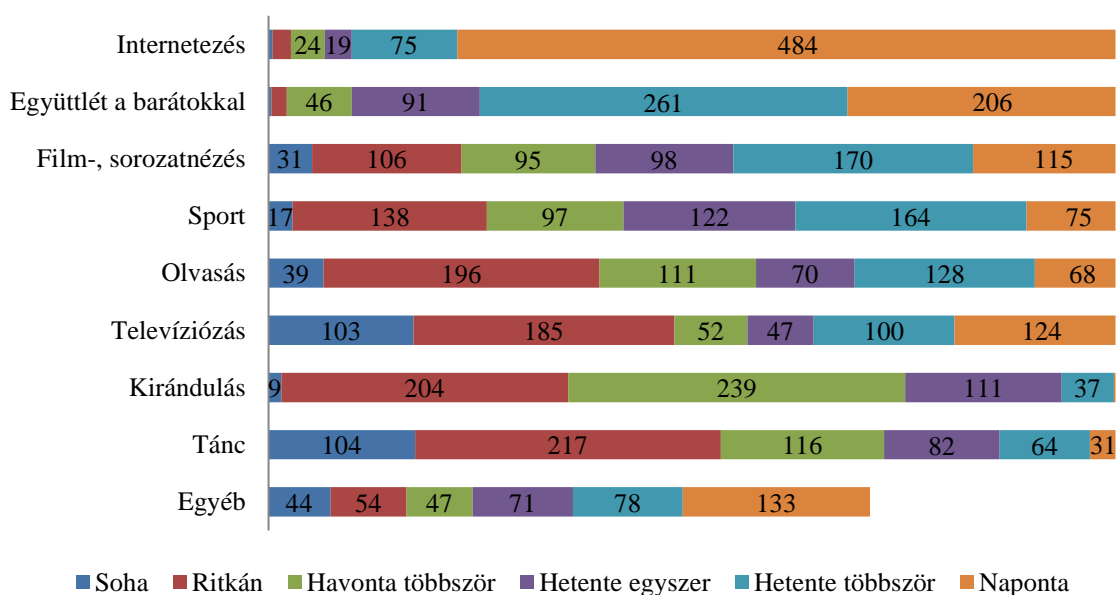
5. AZ ÉRETTSÉGIZÓ DIÁKOK SZABADIDŐS SZOKÁSAI

5.1. SZABADIDŐ

Az érettségi előtt álló diákok idejének domináns részét az iskolai órák látogatása, valamint a felkészítőkre való járás tölti ki. Mindezek mellett arra is kíváncsiak voltunk, hogy a tanulás mellett milyen szabadidős tevékenységeik vannak, amelyek kikapcsolódást és esetlegesen feltöltődést tudnak biztosítani. Arra voltunk kíváncsiak, hogy ennek a generációnak a szabadidős tevékenységei között szerepelnek-e olyanok, amelyek az egyéniségük fejlődésében, az általános műveltségük növelésében, az életre való játékos felkészülésben tudnak hathatós segítséget nyújtani, vagy a szabadidő eltöltése egyszerűen a rendelkezésre álló idő bármilyen formában történő „agyonütéséről” szól.

A válaszok alapján elmondható, hogy a diákok több mint háromnegyede naponta internetezik, egyharmaduk naponta találkozik a barátokkal (32,64%), közel fele (45,17%) hetente többször vagy naponta néz filmet vagy sorozatot. A diákok 37,24%-a ritkán vagy soha nem olvas, ugyanakkor egyharmaduk (31%) naponta olvas, vagy hetente többször. Ami generációs sajátosságnak számít, hogy nagyobb azok aránya, akik soha vagy ritkán néznek tévét, mint amennyien nem olvasnak.

A kirándulást illetően a „ritkán” és a „havonta többször” válaszok aránya egyenlő és domináns. A tanulók több mint egyötödének (21%) van más állandó napi tevékenysége az általunk felsoroltakon kívül.

25. ábra: A tanulók szabadidős tevékenységeinek gyakorisága (esetszám)
Forrás: saját szerkesztés, a kérdőívek feldolgozása alapján

	Tevékenység	Átlag
1	Internetezés	4,5
2	Együttlét a barátokkal	3,88
3	Film-, sorozatnézés	2,92
4	Sport	2,74
5	Olvasás	2,35
6	Televíziózás	2,3
7	Kirándulás	1,93
8	Tánc	1,75
9	Egyéb	2,12

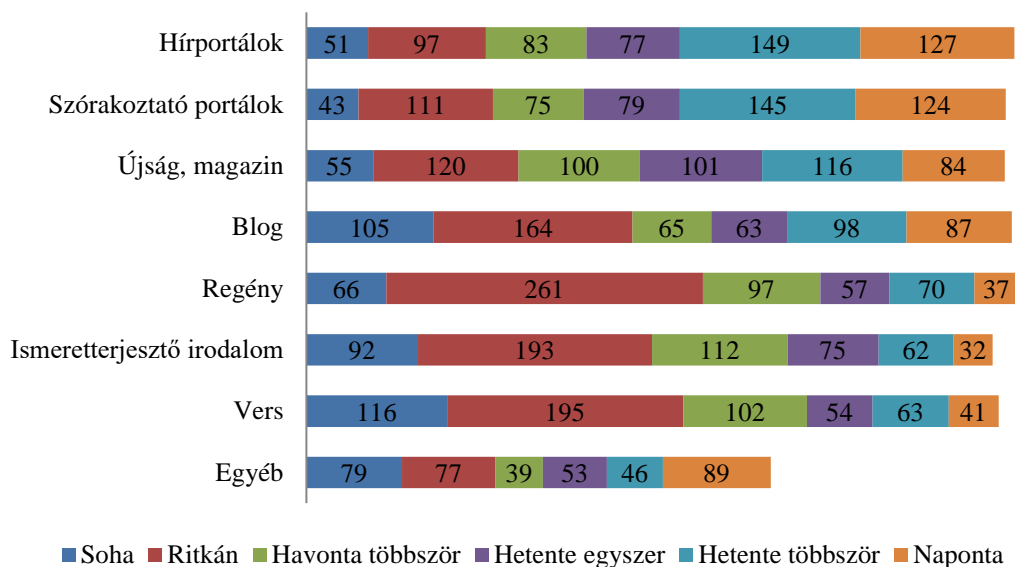
11. táblázat: A tanulók szabadidős tevékenységeinek átlaga
 Forrás: saját szerkesztés, a kérdőívek feldolgozása alapján

5.2. OLVASÁSI SZOKÁSOK

Annak tudatában, hogy a technológiai fejlődés és a kommunikáció módjának átalakulása következtében a mostani gyerekek szüleikhez képest máshonnan szerzik be az információt, rákérdeztünk, hogy az egyes információforrásokat milyen gyakorisággal veszik igénybe.

A hírportálok és szórakoztató portálok felkeresése kvázi hasonló gyakorisági eloszlást mutat, így azokat naponta egyötödük olvassa, és közel egynegyedük hetente többször. Nyomatott sajtóterméket kevesebb mint egyharmaduk olvas hetente többször, vagy naponta.

Regényt és verset a diákok fele nem olvas soha vagy csak ritkán, míg ismeretterjesztő irodalmat 44,53%-uk legalább havonta egyszer vesz kézbe.

26. ábra A tanulók olvasási szokásai (esetszám)
 Forrás: saját szerkesztés, a kérdőívek alapján

Sorsz.	Olvasási szokások	Átlag
1	Hírportálok	2,73
2	Szórakoztató portálok	2,69
3	Újság, magazin	2,39
4	Blog	2,08
5	Regény	1,73
6	Ismeretterjesztő irodalom	1,66
7	Vers	1,61
8	Egyéb	1,49

12. táblázat A tanulók olvasási szokásainak átlaga
 Forrás: saját szerkesztés, a kérdőívek alapján

A két kérdés együttes értelmezéséből kiderül, hogy a mostani 18-19 évesek információs igényét az internet szolgálja ki, ezt korábban a televízió tette. Az állandó online jelenlét, a naprakész információk helyett az azonnali tudomásszerzés lett a domináns. Az interneten való információszerzés ugyanakkor lehetővé teszi az azonnali reagálást, amely a Z generáció vesszőparipája.

Az olvasást illetően még megjegyezendő, hogyha a pohár teli részét nézzük: az érettségi előtt álló diákok 41,36%-a havonta többször is olvas regényt.

És bár azt hihetnénk, hogy a nagyon gyakori internetezés otthon tartja a tanulókat, mégis kétharmaduk (74%) hetente többször találkozik szabadidejében a barátaival, melynek közel fele (44,11%) naponta. Ehhez hozzájárulhat az is, hogy az interneten sokkal operatívabban meg lehet szervezni a találkozásokat.

És bár az internetezés és film- vagy sorozatnézés – 45%-uk hetente többször – igencsak dominánsan jelen van az életükben, 57,21%-uk hetente legalább egyszer sportol, amiből 20% naponta.

6. KÖVETKEZTETÉSEK

A kutatás eredményeképpen sikerült pár fontos konklúziót megfogalmaznunk a jelenleg érettségiző tanulókra vonatkozóan. Természetesen ezeket a következtetéseket fenntartással kell kezelni, mert a kutatásba bevont minta a teljes alapsokaságnak kis százalékát teszi ki és előre szelektált célcsoportról van szó.

1. A jelenleg érettségiző tanulók egyértelműen a továbbtanulás szempontjából tartják fontosnak az érettségit (77%), alig 11%-uk érzi presztízssértékűnek az érettségi oklevél meglétét.
2. A felkészítőkön részt vevő tanulók háromnegyede úgy ítéli meg, hogy a sikeres érettségi szemszögéből hasznos az érettségi felkészítő. Ez a hasznosság egyben rámutat ezen felkészítők szükségességére is.
3. Annak ellenére, hogy a tanulók többsége az érettségi felkészítőt hasznosnak ítéli meg, mégis a válaszadók fele szerint a középiskola is megadja mindazt, ami egy sikeres érettségire szükséges. Ennek az ellentmondásnak a hátterében az áll, hogy a tanulók azt érzik, a középiskolától megkapják mindazt, amiből fel lehet készülni az érettségire a leadott tananyag formájában. Azonban az érettségi felkészítők a meglévő tananyaghoz tanulásmódszertant, illetve a tanuláshoz szükséges keretet és időt biztosítják a tanulók számára. Ezeket a megállapításainkat alátámasztják egy későbbi kérdésre adott válaszok is.
4. A megkérdezett tanulók közel fele (48%) úgy érzi, hogy a középiskolának nagy befolyása van a jövőbeli terveikre. Ez a középiskolák számára fontos üzenet, miszerint komolyan kellene venni a pályaorientációt. Egy későbbi kérdés válaszaiból is kitűnik, hogy mennyire fontos lenne a tanulók számára az a pályaorientáció, amit ők a középiskolák munkájának szerves részeként képzelnek el, azonban nem kapnak meg.
5. Egy korábbi következtetésünket támasztja alá az is, hogy a tanulók meglátása szerint a sikeres érettségit jobb oktatók és jobb oktatási módszerek biztosításával (35%), az érettségire való erősebb fókuszálással (32%), illetve érettségi felkészítők szervezésével (18%) tudná a középiskola a leginkább segíteni. Tehát nem a leadott tananyagot, hanem a hatékony oktatási és tanulási módszereket hiányolják a tanulók.
6. Az érettségi előtt álló tanulók válaszaival visszaigazolták egy korábbi kutatásunk (*Székelyudvarhely város középiskolai hálózata és képzési szerkezete, 2017*) eredményeit is, miszerint elengedhetetlen a kommunikáció a középiskolák, valamint az egyetemek és a realgazdaság szereplői között. A fiatalok több mint fele az egyetemi

szakok, illetve szakmák bemutatását tartanák a legnagyobb segítségnek a pályaválasztásnál (52%), ugyanakkor több mint egynegyedük (27%) a pályaorientációs tanácsadást. Ezek a tényezők irányadóak lehetnek a középiskoláknak a tanulók jövőtervezésének segítése érdekében.

7. Nemcsak az iskolai tanulás, hanem a szabadidő eltöltése is befolyással van a tanulók egyes, jövőt illető döntéseire. Ennek érdekében megvizsgáltuk az érettségi előtt álló tanulók nem oktatási jellegű, de közösségi tevékenységeit. Sajnos elég alacsony azoknak az aránya, akik rendszeresen vesznek részt ilyen típusú tevékenységekben, miközben ezeknek a tevékenységeknek különösen erős hatása van a jövőbeli terveikre (ifjúsági fórumok, sportolás, színjátszás, diáktanács).
8. A most érettségizők érettségi utáni terveiről érdeklődve azt tapasztaljuk, hogy a mintában részt vevő tanulók 78%-a továbbtanulna (ebből 16% a továbbtanulás mellett dolgozna is), alig 13% azok aránya, akik az érettségit közvetően azonnal munkába állnának. Ez az arány rámutat arra, hogy nagyrészt csak azok jelentkeznek érettségire, akiknek továbbtanulási szándékaik vannak, illetve alátámasztja egy korábbi megállapításunkat is (1. sz.), melynek értelmében a mai fiatalok körében az érettségi nem presztízstényező, hanem egy eszköz a továbbtanulás érdekében.
9. A továbbtanulni szándékozó érettségizők döntő többsége (79%) hazai egyetemen folytatná tanulmányait, 10%-uk választana posztliceális képzést vagy valamilyen tanfolyamot és alig 9%-uk menne külföldi egyetemre. Ez azt mutatja, hogy a továbbtanulást fontolgatók körében külföld nem annyira vonzó alternatíva, mint a belföld.
10. A továbbtanulni vágyók között a társadalomtudományi szakok a legnépszerűbbek (31%), ezt követi a gyógyászat (14%) és informatika (13%). Érdekes módon a mérnöki tudományok a tanulók alig 10%-a számára jelentenek vonzerőt, miközben a munkaerőpiac állandó mérnökhianyával küzd.
11. Azon tanulók, akik belföldön szeretnék folytatni tanulmányaikat, az egyetemi város preferenciáikban toronymagasan vezet Kolozsvár (58%), amelyet Marosvásárhely követ (17%). Ez azt mutatja, hogy a tanulók többsége az egyetemi létet egyértelműen összeköti a nagyvárosi élettel. Kisvárosi felsőoktatási intézményt a továbbtanulni szándékozók mindössze 7,5%-a választana.
12. A külföldön továbbtanulni szándékozók közt messze Magyarország, azon belül pedig Budapest vezet. Alig néhány esetben jelöltek meg a tanulók nem magyarországi várost a külföldi tanulmányaikhoz.

13. Arra a kérdésre, hogy a mostani tanulókat mi kötné leginkább egy lakhelyükhöz közeli felsőoktatási intézményhez, a tanulók 43%-a a család szeretetét, 35%-a a baráti kapcsolatokat, míg 22%-a az anyagi megszorításokat jelölte meg. Mivel a minta többségében kisvárosi tanulókból áll, akik az egyetemi helyszín választásánál 71%-ban nagyvárosokat, vagyis a lakhelyüktől távoli településeket jelöltek meg, eszerint a családoknak inkább a továbbtanulásra biztató, mint otthon tartó hatásuk van. Ugyanakkor a válaszok arra engednek következtetni, hogy teljes baráti körök együttesen mennek nagyvárosi egyetemekre, valamint hogy a közösségi háló hatásának következtében a valós baráti kapcsolatok már nem annyira erősek (a baráti kapcsolatok a virtuális térben kötődnek, működnek, és ott akár több száz kilométerről is fenntarthatóak).
14. A megkérdezett tanulók egyharmada az egyetem elvégzése után hazajönne a jelenlegi lakhelyére dolgozni, több mint egyharmada nem tudja, hogy mit tenne, illetve közel egyharmaduk abban a városban vállalna munkát, ahol az egyetemi tanulmányait végezte. Amennyiben figyelembe vesszük, hogy a továbbtanulni szándékozó tanulók közel 60%-a Kolozsvárra menne egyetemre, és annak egyharmada ott is szándékozik munkába állni, azonnal kirajzolódik az a tendencia, miszerint a székelyföldi kisvárosok lassan elveszítik a fiatal értelmiségi rétegüket, az értelmiségi utánpótlásukat. A centrum-periféria viszonyrendszernek megfelelően a centrumterületek elszívják a periféria képzett munkaerőjét.
15. Sokatmondó válasz az is, hogy az egyetemet végzett tanulók milyen területen szeretnének dolgozni. Többségük – közel kétharmaduk – az egyetemi végzettségének megfelelő szakterületen választana munkát, és érdekes, hogy alig 6%-uk jelölte meg a jól fizető munkahelyet. Ezeknek a válaszoknak fontos üzenete van a székelyföldi felsőoktatási intézmények felé: olyan szakokat kell meghirdetni, amelyek leképezik a helyi gazdaságot, amely szak elvégzése után az ott végzett hallgatók helyben munkát találnak. Az egyetemet végzettek, amennyiben olyan szakon végeztek, hogy nem találnak helyben a végzettségüknek megfelelő munkahelyet, olyan országba, városba fognak vándorolni, ahol a szakmájuknak megfelelő, szakmai kihívást biztosító munkahelyre találnak.
16. Az érettségi után azonnal munkába állók körében erősebb az itthon maradási szándék, mint a továbbtanulni szándékozók körében. A válaszadók közel fele a jelenlegi lakhelyén, vagy ahhoz közel vállalna munkát, külföldre 30%-uk menne, míg 27%-uk belföldi nagyvárost preferálna.

17. Az érettségi után azonnal munkába állni szándékozók között a fizetés a legerősebb munkahelyválasztást befolyásoló tényező, miközben a továbbtanulni vágyók között a fizetés mértékét megelőzte a szakmai végzettségnek megfelelő munkahely. A munkába állók közt a munkahelyválasztást befolyásoló tényezők közül a fizetést a család, majd a fejlődési lehetőségek megléte követi.
18. A most érettségiző tanulók többsége az első munkába állás időpontjának az egyetem befejezése utáni 2-3 évet jelölte meg, alig 15%-uk mondta, hogy rögtön az érettségi után munkába állna. Ez is azt igazolja, hogy egy-egy végzős évfolyam nem jelent azonnali nyomást a munkaerőpiacra, illetve hogy a tanulók iskolai tanulmányainak a befejezése és az iskolából való kikerülése nem oldja azonnal meg a vállalkozók munkaerőhiánnyal kapcsolatos problémáit.
19. A jelenleg érettségizők kétharmada szerint a jó munkaközösség a legfontosabb ismérve egy jó munkahelynek. Ezt követi a jó fizetés, majd ahhoz nagyon közel, a harmadik helyen a rugalmas munkaidő áll. Ezen utolsó tényezőt a vállalkozóknak egyre nagyobb mértékben kell figyelembe venniük és beépíteniük a HR-politikájukba, hiszen a mai generáció számára a szabad időfelhasználás fontos értéket jelent.
20. A mai fiatalok a szakmai tudást tartják a legfontosabb tényezőnek egy jó munkahely megszerzésénél, míg második helyen a tapasztalat áll. A néhány évtizeddel ezelőtt vezető helyen szereplő kapcsolati tőke a válaszadók csak alig 10%-nál jelenik meg, hiszen a közösségi média nyújtotta kapcsolatok világában ennek a tényezőnek nincs már akkora befolyásolási értéke.
21. A fiatalok számára a legfontosabb szabadidős tevékenység az internetezés, a megkérdezett tanulók több mint háromnegyede naponta internetezik. Ugyanakkor egyharmad azok aránya, akik naponta olvasnak, akárcsak azok aránya, akik ritkán vagy soha nem olvasnak.

Tanulmányunkon keresztül érdekes betekintést nyerhettünk ennek a generációnak az érettségiről alkotott képéről, valamint az azt közvetítő terveikről.

Azonban minden kutatás, tanulmány annyit ér, amennyi belőle felhasználásra kerül. Reméljük, hogy az érintett intézmények, döntéshozó személyek számára tudunk jó pár hasznos információval szolgálni annak érdekében, hogy a jelenlegi érettségiző generáció hasznára tudják alakítani az őket kiszolgáló rendszereket.